

CEMİL KAVUKÇU

o vakit
son mimoza

CEMİL KAVUKÇU

O VAKIT
SON MİMOZA

© 2015, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Aralık 2015, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Faruk Duman

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: M. Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Çizimler: Melih Kavukçu

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş

Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-2829-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

CEMİL KAVUKÇU

O VAKIT
SON MİMOZA

ÖYKÜ

♥can

Cemil Kavukçu'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Uzak Noktalara Doğru, 1995

Yalnız Uyuyanlar İçin, 1996

Bilinen Bir Sokakta Kaybolmak, 1997

Temmuz Suçlu, 1998

Dönüş, 1998

Dört Duvar Beş Pencere, 1999

Pazar Güneşi, 2000

Gemiler de Ağlarmış, 2001

Başkasının Rüyaları, 2003

Suda Bulanık Oyunlar, 2004

Gamba, 2005

Mimozada Elli Gram, 2007

Angelacoma'nın Duvarları, 2008

Tasmalı Güvercin, 2009

Düşkaçıran, 2011

Aynadaki Zaman, 2012

Örümcek Kapanı, 2013

Üstü Kalsın, 2014

CEMİL KAVUKÇU, 1951'de İnegöl'de doğdu. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Jeofizik Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi (1976). Öyküleri, 1980'den bu yana çeşitli dergilerde yayımlandı. *Patika* adlı eseriyle 1987'de Yaşar Nabi Nayır Öykü Ödülü'nü, 1996'da *Uzak Noktalara Doğru* adlı öykü kitabıyla Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, 2009'da *Angelacoma'nın Duvarları* adlı anlatısıyla da Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü, 2013'te Erdal Öz Edebiyat Ödülü'nü kazandı.

İçindekiler

O Vakıt	13
Fidan	23
Dörtgen.....	35
Zamansızlık.....	65
Nasıl Olsa Gideceksin	75
Bayram Sabahı	87
Düğün Fotoğrafı	89
Keçi.....	91
Gün Karşılama Töreni.....	93

“Balıklar karınları yukarı doğru ölürler ve yüzeye çıkarlar;
bu, onların düşüş biçimidir.”

André Gide

O VAKIT

“O vakit, değildir bu vakit,” dedi bankacı Sabri Bey. Sekiz numara yakın gözlüklerinin ardından tuhaf bir mahlukmuş gibi bira bardağına bakıyordu. Her zamanki yerini alıp bar taburesine tünemişti. Hiçbir kuşa benzemeyen bir kuştı ve herkesin kabullendiği, artık kimsenin dikkate almadığı bir biçimde kendi kendine ötüyordu. İlk zamanlar yadırganmıştı, “Al bi manyak daha,” denilip arkasından konuşulmuş alay edilmişti. En çok da elektrikçi Selami kıl olmuştu bu kendi kendine konuşan adama. Kaba ve köylü görünümüne karşın usta bir elektrikçidir Selami ve gömleğinin cebinden kontrol kalemi eksik olmaz. Onu hayata bağlayan tek nesne, bir köprü. Hatta Sabri Bey’in iyice uçtuğu bir gece kontrol kalemini eline alıp, “Şunun sigortalarına bir bakayım mı abiler,” demişti. Hepimiz gülmüştük, Ender de kollarını iki yana açıp, “Ne yapayım,” der gibi boynunu bükmüştü. Yani, “müşteri daima haklıdır” ayakları. Üstelik cüzdanı sağlam ve peşinci bir müşteri. Sabri Bey bütün bunların farkında değildi; çünkü o Mimoza’ya geliyor ama başka bir âleme uçuyordu. Belki de buraya geliş nedeni, o âleme geçişin en kısa yolunu bulmuş olmasıydı. Birkaç gün içinde alışmıştı ona, ilgi alanımızdan çıkmıştı. Ama Sabri Bey’in hiçbir şey yapmadan herkesi kendi alanına çeken ve mahcup

eden tuhaf bir gücü vardı ki, bu sayede kısa sürede saygınlığını sağlamıştı. Ayrıca Ender için nadir bir müşteriydi. Hesap takmaz, borç yapmazdı. Eli açıktı. Efendiydi, ağzından kötü bir söz çıktığı duyulmamıştı, sözün özü "bey"di o. Kendi kendisiyle yüksek sesle konuşması Sabri Bey'in ötme biçimiydi; kargadan da, saksağandan da berbattı sesi. Hepimiz değişik türlerde kuşlardık aslında; akşamla birlikte bakışları hatta bütünüyle yüzü değişen ve içinden yalnızca gölgeler geçen kuşlar. Akşam olunca gelip Ender'in Mimoza'sına sığınyorduk; herkesin tüneği ve gelme saati belliydi. Sabri Bey yaz kış sekizi geçirmezdi. Mekân öğleye doğru temizlik için açılırdı, o saatte tek tük takılan da olurdu. Önceki gecenin izlerini silmeye ve ortalığı toparlamaya çalışan Zeki'nin bundan hiç hoşlanmadığını bildiğim halde çok çaresiz kaldığım bir gün ben de uğramıştım. Gün ışığında hiçbir tadı yoktu Mimoza'nın. Hatta kasvetliydi. Akşamla birlikte çehresi değişmeye başlar, gece ise bambaşka bir âleme dönerdi. Ötmeyi unutanlarımız, kanatlarını nereye bıraktığını bilmeyenlerimiz, gagalarına sövenlerimiz vardı. Ama Sabri Bey öyle değildi, kendi kendine yetebiliyordu. Her zaman tek başına otursa da yalnız olmadığını biliyorduk. Arada gözünün birini kısıp önemli bir şey hatırlamış ya da birini dinliyormuş gibi başını ağır ağır sallıyor, ardından öfkeli bir el hareketi yaparak bardağını azarlıyor, sonra da karşısındakini incitmiş gibi mahcup gülümsüyordu. İşte o zaman alnı ve göz kenarları daha da kırışıyor, burnu adeta uzayıp incecik sivri bir gagayı andırıyor, seyrek saçları diken diken oluyordu. Onu ilk defa gören, içerken yaşadığı değişimi bilmeyen ağıyor sanırdı Sabri Bey'i. Kimseye ihtiyacı yoktu; çünkü o hiçbirimizin görmediği, birbirinden değerli kalabalık bir arkadaş grubuyla geliyordu meyhaneye. Sormaya cesaret edemiyorduk; ölmüş ya da izlerini yitirdiği arkadaşlarıyla mı birlikteydi yoksa bu onun ya-

rattığı bir dünya mıydı? Bilmiyorduk. Kendi aralarında eğlenir, efkârlanır, tartışır, bazen şarkı bile söylerlerdi. Sadece Sabri Bey'in sesi duyulurdu doğal olarak ve bu eziyete katlanmamızın tek nedeni vardı: saygı. Yalnızlığını böyle giderdiğini düşünüyordum. Sonunda herkes kendince bir yol buluyordu; yani, peçete kâğıtlarına yüzler çizen benim gibi, her şeye –Ender'e bile– yeni görüymüş gibi bakan elektrikçi Selami ya da, fil gibi bira içen, içtikçe ağırlaşan, zaten irikıyım olan ve sonunda yürümekte zorluk çeken Veysel gibi, zihnindeki darmadağınık düşünceleri kovalamasına destek olsun diye hızlı hızlı içen gizli şair –şairliğini de ben keşfetmişim– Feridun gibi, garson Zeki gibi, aşçı ve aynı zamanda bulaşıkçı olan Cengiz gibi ama en çok da parasızların merhametine sığındığı buranın patronu ve tanrısı Ender gibi. Ne yazık ki o yalnız olduğunun bile farkında değildi. Gözüne saray gibi görünen bu salaş meyhanenin padişahıydı. Sarhoşlara hükmetmenin yanı sıra para da kazanmak istiyordu, isteyecek tabii. Ama iş parayla bitmiyordu ki...

Her zamanki köşe masamda, sırtımı duvara dayamış sandalyemde oturuyor ve, "O vakit hiçbir zaman gelmeyecek," diyorum. İçimden tabii. Bir yandan da barın arkasında, hepimizi tehdit edercesine zaman yiyen duvar saatine takılıyor gözüm. Gecenin onu. Erken. Ender'in radyodan Türk sanat müziğini açmasına bir, radyonun kapatılıp, ışıkları kısılarak Seyhun eşliğinde bir orman korusunun kurulmasına iki saat var. Çaktırmadan Sabri Bey'i izlerken çok küçük yudumlar alıyorum bitmek üzere olan rakımdan. Bir kaçış yolu bulmuşsun Sabri Bey, ne güzel, diyorum. Her şeyden önce yalnız değilsin; tek başına gelmiyorsun Mimoza'ya. Tıkılıp kaldığımız bu mekân senin için bir sıçrama tahtası. Göremediğimiz o kişilerle neler konuştuğunu merak ediyorum. Ses tonunun değişmesinden, birden yumuşayıp sevecenleşmesinden

anlıyorum ki aranızda bir de kadın var. Seni bu kadar kahreden de o galiba Sabri Bey. Hikâyenize dahil olmayı ve eski arkadaşlarını, şimdiki hayaletlerini tanımayı çok istiyorum. Bana anlatabilirsin, seni hiç bölmeden, soru sormadan sessizce dinlerim.

Ender'in güçlü sesiyle toparlandım birden, gazino patronu edasıyla –arada yapar bunu– sanatçısını sahneye davet ediyormuşçasına ama alaycı bir ifadeyle, “Kim dedi gelmez diye, işte Baba Hasan huzurlarınızda!” diye haykırdı.

Baba Hasan her zamanki mağrur ve yorgun edasıyla sağ kolunu hafifçe kaldırarak Ender'in sitemli coşkusuna karşılık verdi. Taksici arkadaşlarının takıldığı büfede ayaküstü bir hayli süslendiği belli oluyordu. Ender de bunun farkında olduğunu belirtmek için öyle davranmıştı. Dışarıda ya da başka bir mekânda içen müşterilerinin ona ihanet ettiğini düşünür ve bunu bir biçimde dile getirirdi. Az çakal değildi. Sabri Bey başını çevirip bakmadı bile, o kendi âlemindeydi. Hasan Abi'nin huyudur, durumu iki kelimeyle açıklamasa rahat edemez:

“Hani yanlış anlaşılmasın, ben biraz iyiyim, belki bir bira, o da Ender'in yüksek müsaadeleriyle.”

Ender'in makyajlı müşterilerden hoşlanmadığını bildiği halde bunu yapıyor ya, helal olsun ona. Baba Hasan'ın bu akşam seçtiği masa benimki, gelip karşıma oturdu. Öne doğru eğilip alçak sesle, “Vermezse çeker giderim,” dedi, “bir daha da buraya gelmem.”

“Olur mu öyle şey Baba,” dedim, “sen takma kafanı.”

Ender'in buyurgan sesi duyuldu yine, “Zeki, çek bir bira Baba Hasan'a!”

Zafer kazanmış komutan gibi güller açtı Baba'nın yüzünde, “Gördün mü ipneyi,” dedi, “nasıl da çark etti.”

“Bize yanlış yapamaz abi, buranın müdavimleri, hat-ta kurucularıyız.”

“Yaşı,” dedi.

“Yarın işin var mı Hasan Abi?”

“Fark etmez, ne oldu ki?”

“O vakit gel seni yarın köye götürüyüm. Cebimde biraz para olacak, harcamalar falan... Nasılsa bir şeyler artırırız.”

“Tamam da, bende para yok ama.”

“Para lafı eden mi oldu abi.”

Başını “oldu bu iş” anlamında öne eğdi ama o anda ilgi alanının başka bir yöne çevrildiğini anladım. Doğruluk belinden hafifçe bükülerek doktorun oturduğu masayı selamladı. Bu girişimi boşuna değildi, mutlaka bir koku almıştı. Birası gelmeden, herhangi bir neden göstermeden kalkıp o masaya geçti. Mimoza’da yadırganacak bir durum değildi, adam satma kategorisine girmiyordu. Baba Hasan’ın bu akşam pek keyfi yok gibiydi.

Benim keyfim yerinde mi? Baba Hasan’dan farkım ne? Elli gramın kokusunu alsam ben de aynı selamı vermez miyim, oturup kahırlı yüzlerini peçete kâğıtlarına çizmez miyim? “Unutma,” diyorum kendime, belki de sesli söylüyorum bunu ama hiç önemi yok, burası uçmayan kuşların mekânı ve Sabri Bey bütün gece kendiy-le konuşuyor, hepimiz alıştık. Ben de konuşsam ne olur. Yeniden, “Unutma,” diyorum, “dertleşeceğin tek bir hayatetin bile yok!” Sonra sesimi kısıyorum. Ender’in kasvetli mekânındasın ve yeni bir elli gram, rakı söyleyecek paran olmadığı gibi borç yazdıracak yüzün de yok. Ama yarın çok önemli işlerin var. En önemlisi, köydeki evin bahçesine, iki gündür arabanın bagajında duran fidanlar dikilecek. Tek başına yapamazsın da Baba Hasan caymazsa ya da yarın hatırlamayacağı sarhoş sözü vermediyse, hazır. Yaşlı ve yorgun olsa da bu iş için biçilmiş kaftan. İki biraya olur bu iş. Fidanlarla bitmiyor tabii şömüne ve barbekü ustaları da nihayet geliyor. Dua et yağmur yağ-

masın. İşte buna gülünür. Gülüyorum da. Mimoza sakinleri dışında biri görse kendi kendine gülen bu adama deli der. “Ne yağmuru abi ya,” diyorum karşımda biri varmışçasına, “yağmurun küstüğü bereketsiz, lanetlenmiş iki tepe arasına kurulmuş İkizce. Çevre yağmurdan kırılırken tek damla bile düşmüyor o bahtsız köye.”

Sonra da Sabri Bey’in duyacağı biçimde yüksek sesle kendime şu komutu veriyorum: “Vakit; gelecek günün programını en ince ayrıntılarıyla yapmak ve unutmamak için bütün olasılıkları gözden geçirme vaktidir.” Sabri Bey beni duymuyor, kimseyi duymuyor. Belki duyuyor ama ciddiye almıyor. Niye alsın ki, üzerine düşeni yapmış, söyleyeceğini söylemiş. Üstelik göremediğimiz arkadaşlarıyla kim bilir hangi derin mevzulara girmiş. Birden işaretparmağını Zeki’ye doğru sallıyor Sabri Bey; “O vakit,” diyor, “birayı tazeleme vaktidir.”

Anladım ki, Sabri Bey her gece bizleri uyarıyor ve çok değerli şeyler söylüyor aslında. Bugüne kadar fark edemediğim için kızdım kendime. Onu can kulağıyla dinleyip ağzından çıkacak tek sözcüğü bile kaçırmamalıyız. Kimseye uzun uzun nasihat çekecek, akıl verecek, yol gösterecek ne inancı ne de gücü var. İçindeki yangından, kapanmayacak yaralar almış olsa bile sağ çıkabilmiş. Bilge kişilere yakışır biçimde davranarak kendi kendine mırıldanıyor belki ama akıl yürüterek çözmemiz için şifreler veriyor bize. Onca gürültü patırtı, küfür ve kahkaha arasında duyup anlayana tabii. Bu geceki şifresi zamanla ilgili: “O vakit, değildir bu vakit.” Meyhaneye yine bir ayar yaptı da kimse fark etmedi. Herkes kendi dalgasında. Çevreme göz atıyorum; buradaymış gibi görünseleler de burada değiller. Bense bu akşam nerede olduğumu biliyorum. Sabri Bey’in uyarısı, daha doğrusu şifresi bir taş gibi kafama düştü ve birden yarınki işlerimi hatırladım. Yine aklımdan çıkıverseydi –ki, çıkmıştı zaten– ka-

rıma “unutmuşum” mu derdim. Olacak şey değil çünkü günlerdir söylenip duruyor. İçki bütün kötülüklerin ana-sıdır. Her tartışmamızda karımın sesi biraz daha yükse-lirken ister istemez gözleri de büyüyor. Baca yıkılacak, sekiz adet baca tuğlası gerek. Arabanın bagajındaki fi-danlar dikilecek. İyi de nereye dikilecekti? Fidanları ha-tırla şimdi; papaz eriği, nektarin, vişne... Ah ulan bir de bodur kiraz bulabilseydik! Bahçeyi gözünün önüne getir. Peki, onlara su verdin mi? Nasıl vereyim ki, Mimoza’da-yım. Ya fidanlar için geç kaldıysam; ben burada yudum yudum susuzluğumu giderirken onların kökleri artık ha-yata tutunamayacak kadar kuruduysa? Yok, böyle olma-yacak, yazmalıyım. Öyle değil mi Sabri Bey, beynimiz tebahhur ediyorsa kâğıt ve kalemden destek almalıyız. Söz uçar yazı kalır. Çok orijinal değil mi? Mimoza’nın sigara dumanıyla iyice ağırlaşmış havasında uçan kele-bekler benim sözcüklerim mi? Konuyu dağıtmayalım. Bahçenin planını çıkarıp fidanların yerini işaretlemeli-yim. Konu başlıklarını alt alta sıralıyorum; hiç acele et-medem ve okunaklı. Önce bu geceden başlamalı: Gider-ken Zeki’den alacağın litrelik iki boş su şişesini tuvalet-teki musluktan dolduracaksın, evinin önünde senin ka-dar mahzun duran arabanın bagajında son nefeslerini vermek üzere olan fidanların köklerine hayat öpücükleri konduracak su zerrelere serpeceksin. Meşe ağacıyla oldu-ğu gibi onlarla da konuşacaksın, direnmelerini, senin ka-dar güçsüz olmamalarını söyleyeceksin. Dinleyecek, seni anlayacak ve güçlenerek yaşamak için direnecekler. Öl-meyecekler, kurtaracaksın hepsini. Çünkü sen ağaçlarla, bitkilerle konuşabiliyorsun. Sonra yarınki işler: Fidanlar acilen köye yetiştirilip toprağa dikilecek. Arabanı bir am-bulans gibi kullanacaksın ve Baba Hasan kart bir hemşire-ye dönüşüp asık yüzüyle ve dudağının kenarından eksik olmayan sigarasıyla yanında oturacak; bu biiir. Kumcuyu

arayacaksın, ikiii; dönerken demircinin parasını ödemeyi unutma, üüüç; bacalar denenmeden ustalar salınmayacak, döört; Hüseyin Dayı'ya çit meselesini hatırlat, beeşş. Bütün bunlar yazılmasa akılda kalır mı? Kalmaz, altıı.

Nasil olduysa, Sabri Bey bana gülümsedi. Göremediğimiz arkadaşları topluca tuvalete gitti herhalde; belki de birbirlerine iyi geceler dileyip ayrıldılar mekândan. O da yalnız kalınca nerede olduğunu fark etti ve tünediği tabureden masama doğru hafifçe dönüp kalın gözlüklerinin içinden gülümseyerek, "Rasim Bey," diyerek selamladı beni. Saygıyla karşılık verdim:

"Sabri Bey." Amerikan usulü bir selamlaşma oldu. Sabri Bey'in pek değil, hiç yapmadığı bir şey. Benim de öyle. Komik. Saçma. Barın arkasındaki Ender'in alaycı bakışlarını yakaladım o anda: "Hadi iyisin yine, bankacı bu akşam kafayı erken buldu. Bir resmini çiziktirip elli gram rakıyı kaparsın artık," der gibiydi.

"Yine resim mi Rasim Bey?"

"Yok be Sabri Bey, yarın köye gideceğim de, eksikleri not alıyordum."

"Villa bitiyor galiba?"

"Ne villası abicim, basit bir köy evi, beş yıldır uğraşıyoruz hâlâ biteceği yok."

Birden, her zaman "bey" diye seslendiğim bu bilge kişiye "abi", hatta "abicim" dediğimden ve son söylediğimden pişman oldum. Yakınma gibi. Suçüstü yakalanmış gibi. Basit bir köy evi. Ne gereği vardı. Sağdan soldan içki, arada sırada sigara otlandığın ortadayken, elli gram rakı için kâğıt peçetelere sarhoş suretleri çizdiğin bilinirken bir yandan da sinsice villa konduruyor göl manzaralı köyün tepelerine demezler mi adama? Derler Rasim. Diyorlardır da. Özellikle de Ender. Bu villa yakıştırması onun boşboğazlığı zaten. Arada birikmiş borçları hatırlatmasa olmaz. Demek bu villa konusu hiçbir şeyle ilgilenmeyen Sabri Bey'e kadar gitmişti. Ama bilmezler ki,

Rasim'in o köye değil villa, bir kümes bile yapacak gücü yoktur. Her şeyi kotaran karısıdır.

"O da olur," diyor Sabri Bey.

Yani vakit, o vakit değil. Vakti gelince olur inşallah. Dibinde iki parmak rakı kalmış bardağımı kaldırıp, "Sağlığınıza," diyorum. İçer gibi yapıp masaya bırakıyorum. Bu "sağlığınıza"nın altında neler gizli. En başta yalakalık. Adama durup dururken "abicim" deyip sınırları tek taraflı yık, sonra da "sağlığınıza" deyip yeniden sizli bölgeye geç. Bunu yapma işte ressam. O farkına varmasa bile her şeyi delici gözleriyle kaydeden Ender anlamıştır niyetini. Elimde değil, daha sonra utanacağım birçok şeyi yapıyorum burada. Siz de biliyorsunuz Sabri Bey, ölüm nedenimiz içkiden değil, yalnızlıktan olacak. Her iki türlü susuyorum o vakit. İşte bu "vakit" Sabri Bey'in "vakit"idir. Göremediğimiz arkadaşları gitmiş, ayakları yere basmıştır. Hep böyle olur ancak arkadaşları ayrıldıktan sonra Mimoza'da olduğunu fark eder. "İ" si daha kalın ama "ı" dan yumuşak olan bu vakit, yeri geldiğinde bütün zamanları vurgular.

Daha çok “o zaman”, “o halde” anlamında kullanır. “O vakit”, “o vakıt”a dönüşür ki, can alıcıdır onun söyleminde. Darüşşafaka’dan yetişmiş, Boğaziçi mezunu Sabri Abi (“bey” değil, “abi” artık) neden sustuğumu ve aslında nasıl susadığımı ama bunu giderecek bir alt yapımın olmadığını anlamış olacak ki, Ender’e dönüp, “Bilir misin, ben bu adamı çok severim,” dedi. Seyrek saçlarını parmaklarıyla taradıktan sonra sağ avucuyla ensesini sıvazladı. İşte bu iyiye işaretti, elli gramın gelmesi kesinleşmişti.

Ender, “biz de severiz” anlamına gelecek sahte bir gülüşle boynunu hafifçe sağ omzuna doğru eğdi.

Ben hep sevmeye muhtacım be Sabri Abi.

“O vakıt,” dedi, “Rasim Bey’e, eğer arzu ederlerse benden bir duble rakı.”

“Sağ ol abi,” dedim, yarı doğrulup elimi göğsüme koyarak, “elli gram yeter.” Açgözlü damgası yememek için bir iyi niyet gösterisi.

Başından beri olayı dikkatle izleyen Ender, “Zeki! Bir tek, elli gram ayar çek ressama,” diye kükredi.

Aslında bu kadar acele etmeseydi –inadına yapıyor sanki, adam ısmarlıyor işte sana ne– belki de yüz gramda ısrar edecekti. Kolum kanadım çökmüştü ki bu kez Sabri Bey, Ender’in buyurgan tavrına meydan okurcasına, yine de kibarlığı elden bırakmadan Zeki’yi uyardı:

“Yüz gram yap sen onu.”

Bir şey diyemedim. Ender’in yüzüne de bakamadım. Çok sakın, her şey olağan akışındaymış gibi bir kâğıt peçete alıp önüme koydum. Kalemimi parmaklarımın arasına sıkıştırdığımda köyde yapacağım işlerin listesini değil, onun resmini çizeceğimi anlayan Sabri Bey çenesini eline dayayıp uzaklara bakarak taşlaşmıştı bile. İşte o vakit bu vakıttı. Duruşundan anlamıştım ki, hayaletleri geri dönmüş çevresini sarmıştı. Gece şimdi başlıyordu.

FİDAN

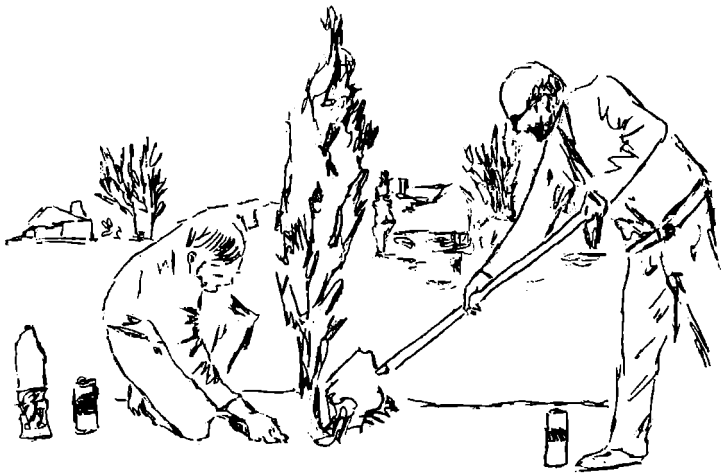
Yere oturmuş, sırtımızı taş duvara dayamıştık. Mayıs ayının ortalarında olmamıza karşın yapışkan bir yaz sıcağı vardı. Biraz önce öğle ezanı okunmuştu ve ben gözlerimi kısıp köydeki tezek kokusunu içime çekmiştim. İşte buna bayılıyordum; doğallığın tanımı gibiydi. Bursa-Karacabey Karayolu'nun 35. kilometresinde, Apolyont Gölü'ne bakan bir tepeye kurulmuş İkizce köyündeydik. Bursa'nın kalabalığı, trafiği ve gürültüsünden sonra zaman iyice yavaşlamıştı burada. Acele etmeden, sindire sindire yaşanacak, coşkuyla resim yapılacak ve sessizce ölünecek bir yerdi. "Villa" bittiğinde yeni bir hayat başlayacaktı benim için. İçkiyi tamamen bırakmasam bile, gün akşama kavuşurken balkonda oturup göle karşı küçük yudumlarla yorgunluğumu giderirdim. Bu evi benim için, içkiden kurtulmam için yapıyor karım. Çünkü son kanamada hastaneye kaldırıldığımda, içersen ölürsün, demişti doktor. Ölürsün. Ölme Rasim, yapacağın, yarım bıraktığın ne çok şey var. Ölme. Mimoza'dan kurtar kendini.

Böcek vızıltıları, kuş sesleri, tavuk gıdaklamaları, zamansız öten bir horoz, incir ağacının gölgesine bağlanmış kesik kesik anıran eşek, biraz ilerisinde toprağa boy lu boyunca serilmiş uyuyan, dünyanın bütün dertlerin-

den uzak köpek, yokuş çıkan bir traktör. Gökyüzünde bir leylek dönüp duruyordu. Hemen önümüzde, başını seri hareketlerle oynatan telaşlı kertenkeleye takıldı gözüm. Bu enerjiyi nereden buluyordu. Hiç kimsenin acesinin olmadığı böyle bir mekânda onun derdi neydi? Baba Hasan'a baktım, çevresinde olup biten bu küçük şeylerle ilgili değildi. Ona göre mezardan farksız olmalıydı İkizce ya da bütün köyler. Teni sarıdan beyaza dönmüş, gözkapakları düşmüş, nefesi daralmıştı. Minik ter derecikleri, her birinin bedeli fazlasıyla ödenmiştir diye övündüğü yüzündeki derin çizgilerden çenesine doğru inebilmek için yol arıyordu. Terleyen bir ölüydü Baba Hasan ve onun için hayat durmuştu. Duvara tırmanan kertenkelenin gözü hâlâ bizdeydi. Alay eder gibi bakıyordu, sonra hızla kaybolup gitti.

Yorgun meyhane arkadaşımı buralara sürüklemeliydim; beni mi kıramamıştı yoksa teklif ettiğim biraları mı çekici bulmuştu bilmiyorum ama büyük bir istekle gelmişti. Yola çıkış nedenimiz birkaç fidan dikmek olsa da eline kazma kürek vermem hataydı; bana yoldaşlık etmesi, yanımda iki kelime edecek birinin olması yeterliydi. Gölgede oturup beni izlemeli, gerekiyorsa yol göstermeliydi. Öyle desem bile ben de ondan farklı mıydım? Toprağı iki karış kazacak gücümüz bile yoktu. Yorulmuş, terlemiş, soluk soluğa kalmıştık. Artık bize göre işler değildi bunlar. Ne zaman olmuştu ki? Oysa yol boyu çok keyifliydik. Sabah taksi durağına geldiğimde onu bulacağımı sanmıyordum ama elinde çay bardağı, dudağının kenarında sigarasıyla beni bekler görünce çok şaşırmıştım. Göz altındaki torbalar daha da sarkmış gibiydi. Yorgundu, akşamdan kalmaydı, uykusuzdu ama gelmişti. Ne farkımız vardı ki. Bir iş yapmanın ya da işe yaramanın coşkusuyla doluyduk. Fidanları dikecek, onlara hayat suyu verecektik. Seneye, olmadı bir sonraki

seneye pıtrak erik verirdi ağaç. Nektarin de öyle, armut da öyle. Sırf onlar için gelirdik bu defa. Çay bardaklarına doldurduğumuz rakının yanında tuza banarak yerdik fidanını diktiğimiz evladımızın meyvesini. Hatta toplar Mimoza'ya da götürürdük. Ender homurdanır, "Beyler dışarıdan yiyecek getirmeyelim," derdi. Ben de hemen diklenirdim, dalga geçtiğin villanın bahçesinin ürünü bunlar, bütün Mimoza'ya helal olsun.

Baba Hasan yapay ve çocuksu bir öfkeyle, "Bundan sonra kimse bize dikili bir ağaçları bile yok diyemeyecek," diye haykırmişti. "Rus rus rus, ağaç dikmeye gidiyoruz." Özgürlüğe doğru yola çıkmıştık. Arabanın müzik çalarında Erkin Koray dinliyorduk. Baba Hasan bacaklarının arasına sıkıştırdığı bira şişesinden –ki, ikramımdı– arada küçük yudumlar alırken nasıl da mutluydu. Beceremese de Erkin Koray'a eşlik ediyordu: "Gidiyoruz katarın gittiği yere doğru" çuf çuf çuf, diyordu. Önden iki dişi eksik olduğundan çuf çufları Erkin Koray'dan daha

inandırıcı söylüyordu. Bu şarkıyı çok seviyorduk. Mimoza bizim katarımızdı; binmiştik ve gidiyorduk. Kimin hangi durakta ineceği belli değildi.

Köyde yapacağımız neydi ki, üç-beş fidan dikecektik, o kadar. Sonrası keyif. Yani, hak ediş. Bizi mutlu eden, günü farklı kılan da buydu. Bir iş yapacak ve gölgeye çekilip diktiğimiz fidanlara –eserlerimize– bakarak biralarımızı yudumlayacaktık. Gömleklerimizin kolunu dirseğimize kadar kıvrımış, boynumuza kızgın güneşin altında çalışan köylüler gibi mendil bağlamıştık; ne kadar da azimli görünüyorduk. Kazmanın sapını kavramadan önce avuçlarımıza tükürürken bu iş burada biter demiş ve kararlı bakışlarımızla birbirimize “başla” komutu vermiştik. Baba Hasan benden de istekliydi, bahçeyi kısa sürede köstebek yuvasına çevireceğini söylüyordu. Ne de olsa köyde büyümüştü, askere gidene kadar toprakla uğraşmıştı. İstersek buradan göle kadar tünel bile kazabilirdik. Sonunda ödül vardı. Yorgunluğumuzun huzurunu duyacaktık. Karımdan iş gereği aldığım paranın –küçük de olsa– bir bölümünü çaktırmadan bu ödül için kullanmıştım. Köyde içki satılmadığından yola çıkmadan önce tören malzemelerini Bursa’dan sağlamıştık. Gerçi Baba Hasan dayanamamış yolda birini açmıştı biranın, önemli değildi. Ama hiçbir şey bizim düşündüğümüz gibi olmadı. Hayatta da böyle değil miydi? İlk kazmayı toprağa vurduğumuzda gerçekte yüzleştik. Bu iş hiç de kolay değildi. Çünkü gücümüz yoktu, hepsini tüketmiştik.

“Toprak çok sert,” demişti Baba Hasan, “taşa vuruyorum sanki kazmayı, kıvılcım çıktığını gördüm, hiç mi su yüzü görmedi bu bahçe?”

“Görmez mi abi, daha geçen hafta sulandı.”

“Nasıl sulandı?”

“Kuyudan elektrikli pompayla çekiyoruz.”

“Pöh!” dedi, “taşımaya suyla bahçe mi sulanmış.”

“Sulanmaz tabii ama bu köye nedense yağmur yağmıyor abi.”

“Olur mu öyle şey.”

“Ben de senin gibi düşünmüştüm ama gide gele köyü ve köylüleri tanıdıkça söylentinin doğru olduğuna inandım.”

“O zaman beyhude yere uğraşıyoruz.”

Haklıydı. Beyhude yere uğraştığımızı ben de biliyordum. İyi ki civarda bizi gören ya da izleyen birileri yoktu. Şehirliler köycülük oynamaya gelmiş, derlerdi. Özenti. Haklılar. Ama bizim derdimiz başka.

Şimdi dinleniyoruz. Hiçbir şey yapmadık ama yorulduk.

Geldiğimizde arabayı park ettiğimde, Baba Hasan boşalmış bira şişesini tarlalara doğru savurduğunda, ben bagajı açtığımda, “Bunlar ölmüş oğlum,” demişti, “diksek de tutmaz.” Ben de anlamıştım, bunun için köyde doğup büyümek gerekmiyordu. Fidanlar arabamın bagajında ölmüştü.

“İşe bak,” dedi Baba Hasan, “buraya kadar haybeye geldik.”

Ne olursa olsun onları dikmemiz gerekiyordu. Karıma ne diyecektim? Bir katliamın ölü çocukları gibi toprağa yan yana yatırmıştık fidanları. Benim suçumdu. Kendimi katil gibi hissetmiştim. Yaşamına son verdiğimin insan ya da hayvan değil de bitki olması, sonucu değiştirmiyordu.

Sigara içiyorduk. Baba Hasan’ın ne kazma ne de kürek sallayacak gücü vardı. Söyledi de, “Benden paso,” dedi. Benden de pasoydu. Henüz bir fidan bile dikememiştik. Baba Hasan için bugünü farklı kılacak ne varsa çökmüştü ve daha fazla vakit kaybetmeden şehre, yani Mimoza’ya dönmek için çocuk gibi mızıklamaya başlamıştı. Bir türlü anlatamıyordum; akşam eve döndüğüm-

de karıma fidanları istediği yerlere diktiğimi, diplerine de bolca su verdiğimi söyleyecektim.

Baba Hasan'ın aksiliği tutmuştu. "Sen de öyle söyle," diye bağırmıştı, "hepsini diktim de! Diksen ne olacak, bunlar mangal kömürünü tutuşturmaktan başka ne işe yarar ki! Kurumuşlar," deyip ayağıyla fidanlardan birini ittirdi.

Haklıydı haklı olmasına da, eve nasıl söyledim. Fidanların ölümünden ben sorumluydum. Hiçbirini dikmeden döndük diyelim, bu konuya çok hassas olan karım hafta sonu köye gelip bahçesini görmek istemeyecek miydi? O zaman ne diyecektim? Ama işi bugün bitirsek, yeşermemiş kupkuru fidanlarla karşılaştığımızda ben de çok şaşırmış ve üzülmüş gibi rol yapabiliyordum. Toprağın verimsizliği, köye yağmur yağmadığı gibi seçimlerimizin buradaki koşullara uygun olmadığı yolunda bahaneler uydurabiliyordum. Bu yüzden de ölü fidanları dikmemiz gerekiyordu.

Baba Hasan sinirli sinirli güldü. Kollarını iki yana açıp, "Karın da bu masala hemen inanacaktı," dedi, "oğlum çevrene bir baksana toprak verimsizse bu erik, vişne, nektarin ağaçlarının ne işi var burada? Bir tek senin bahçenin toprağı mı verimsiz?"

"Tamam," dedim, "senden yardım mardım istemiyorum ama bu fidanları dikmeden de bir yere gitmeyeceğiz."

"Kandırdın lan beni, böyle olduğunu bilseydim gelmezdim."

"Hasan Abi," dedim, "abartma ne olur, şunun şurasında on fidan dikeceğiz. Sen gölgede oturup keyfine bakacaksın."

Köyün altında, kentleri birbirine bağlayan işlek karayolunun ardında dinginmiş gibi görünen gölün yüzeyi mavi değil de griydi. Baba Hasan'ın ya da benim yüzüm

gibi. Ve o göl sakin değildi; çünkü kirlenmiş, bünyesinde barındırdığı canlıların büyük bir bölümünü kaybetmiş acılı bir anneydi. Gittikçe soluyorduk. Bir dal parçasıyla toprağın üzerine sıkıntı çizgileri atarken oyunda dışlanmış mızıkçı bir çocuğa benziyordu Baba Hasan. Altdağı sarkmıştı. Onu yatıştırmak ve biraz daha oyalamak için son kozumu kullandım ve ne kadar zor gelse de kendime sakladığım birayı açıp eline tutuşturdum. Bunu beklemiyordu, yorgun gözleri bir an için parladı ve, "Mis, mis," dedi.

"Dinle," dedim. Ses tonumu ayarlayamamış olmalıyım ki, birasından bir yudum alamadan öylece kaldı ve kaygıyla bana baktı. Bu kez sesimi yumuşatarak, "Dinle Baba," dedim, "susuzluğumu gidermek için yaptıklarım yüzünden zaman zaman meyhanede alay konusu olurken ve kalemimi bir yudum içki için satarken susuz bıraktığım ağzı var dili yok canlar sessizce öldü arabamın bagajında. Hayır, itiraz etme, dinle beni; biliyorum yenilerini alırız, kaç paralık şey ama sorun o değil; konu benim. Ressam falan değilim. Yüzlerini, oturuşlarını, sarhoşluklarını çizdiğim insanlar peçete kâğıdındaki suretlerini ne kadar kendilerine benzetiyorlarsa o kadar cömert oluyorlar. Her şey elli gram rakı için. Çizdiklerim benzesin benzemesin, hepsi bizim hikâyemiz aslında. Yüzlerde, ışısız bakışlarda, gölgelerde o kayboluşlarda ne çok şey görüyorum da istediğim gibi anlatamıyorum. Benim resim çizmem Hasan Abi, aynı zamanda bir ihtiyaç. İçmek gibi. Bugün, susuz bıraktığım için ölmüş fidanları dikmek değil, gömmek için geldik buraya. Bir gün susuz kaldığımda beni de gömmeye getireceksiniz bu köye. Gülme, karıma da oğluma da söyledim; vasiyetim var, ölünce beni İkizce'ye gömün, dedim. Şimdi diyeceksin ki, dün gece su dolu iki pet şişeyle, canlarım diye mırıldanarak çıktın meyhaneden. Evet, öyle çıktım, sabaha kadar da-

yanabilecekleri hayat suyunu vermek istiyordum fidanlarım. Beni kınayanlara inat dikili bir ağacım olsun istiyordum. Onlar can bulursa ben de tutunacak, kim bilir nerede kaybettiğim köklerimi yeniden toprağa salacaktım sanki. Mimoza'dan çıktığımda saat kaçtı bilmiyorum; Ender ilk uyarı için ışıkları söndürüp yakmadığına göre o kadar da geç değildi. Ama ne geceydi be Hasan Abi, seni bilmem ama böylesini daha önce ben görmedim. İki elimde pet şişelerle yürürken harbiden yalpalıyordum. Sabri Bey ilk defa böylesine coşmuş ve herkesi şaşırtmıştı. Kafayı buldu desem, değil, her akşamki gibi ve acele etmeden içmişti. Ne olduysa resmini çizdikten sonra oldu; daha doğrusu ikinci resimden sonra. O mülayim adam gitmiş yerine bir canavar gelmişti. Ismarladığı üçüncü yüz gram rakının fazla geleceğini anlamıştım. Herkesin bir sınırı vardır. İçemeyeceğimi; ama onun güzel hatırı için bir elli gram alabileceğimi neredeyse yalvarırcasına söylemeye karşın dinletememiştım. İtiraz istemiyordu. İlk çizdiğim resmi alıp uzun uzun bakarak gülümsemişti. Beğenmişti, belki yolluk bir elli gram daha çıkabilirdi bu gülüşten; o an öyle düşünmüştüm. Peçete kâğıdını bar tezgâhına özenle yerleştirip bana döndü, 'Rasim kardeşim,' dedi, 'senden bir resim daha rica edeceğim. Şimdi ben böyle duracağım –yani ilki gibi, dirsekleriyle bara yaslanmış ve çenesi sol avucunun içinde– sen de bizi böyle çizeceksin.' BİZ demişti Hasan Abi, görmediğimiz hayalet arkadaşlarından ilk defa söz ediyor ve onları da çizmemi istiyordu. Bence filmin tam da koptuğu yer burası işte. Israrlı ikramları beni sınırın ötesine taşımıştı. Herkes haddini bilir, değil mi abi? Direnemedim işte, öteye geçiverdim. Kelle kafa çizdiğim resmi hatırlamıyorum ama Sabri Bey uzun uzun baktıktan sonra başını bar tezgâhına dayayıp sarsılarak ağlamıştı. Ki, Mimoza'da görülmemiş bir şey bu. Bak Ender burada haklı,

Mimoza'da ağlanmaz. Hele ki Sabri Bey gibi saygın bir adam hiç ağlamaz. Biri gaflete düşüp ağlarsa bir daha o camiaya adımını atamaz. Tamam da bunda benim suçum ne? Sabri Bey tuvalete gittiğinde yanı başımda bitivermişti Ender. Suçum şuymuş: Onun sarhoş olduğunu anlamamış mıymışım, neden onun çevresine bu mekânda hiç bulunmamış hayali adamları yerleştirmişim resme? Üstelik bir de karı oturtmuşum yanına ki, lan pavyon muymuş burası. Ne çizdiğimi hatırlamıyorum ki! Mantığa bakar mısın abicim; açıkça söylemese de daha çok beleş rakı içebilmek için çabaladığımı ima etti. Sabri Bey çizgiyi geçmişse ne diyebilirdik ki Hasan Abi; sükut saygıdan gelir. Ama Sabri Bey'in hıçkırıkları kesilip başını kaldırdığında, gözlerini koluyla sildiğinde başka bir adam olmuştu. Yumruğunu bar tezgâhına indirip, 'Bana ve ressam Rasim'e birer double rakı!' diye haykırırken de sesi tanıdığımız ses değildi. Üstelik yalnızca bira içen Sabri Bey rakıya geçiyordu, bu da çok acayıpti. O mülayim adam gitmiş karşımıza bir sıkıyönetim komutanı çıkmıştı. Ses tonu yükselmiş, emirler yağdırmaya başlamıştı. Ender'i bile karşısında hazır ola geçirmişti. O da ne yap-sın, herkese makara olacağını bile bile, müşteri daima haklıdır, deyip emirlere uymuştu. Sen de fark etmişsin-dir Hasan Abi, öyle değil mi? Bütün bunlarda benim bir suçum var mı?"

"Var," dedi Baba Hasan. Göle bakıyordu ve yüzündeki çizgiler daha da derinleşmişti. "Suçun şu; tek onun resmini yapman gerekirken hayaletlerini ve bir kadını çizdin."

"Bir dakika," dedim, "bunu o istedi, üstüne basa basa BİZİ çiz dedi."

Baba Hasan dizine vurarak, "Desin oğlum," dedi, "Ender burada haklı, herif kafayı bulmuş. Yalnız onu çizip önüne koysaydın hiçbir şey demeyecekti. Sen kalktın

sağına soluna bizim görmediğimiz, tanımadığımız birilerini çizdin. O karı ne iş?”

“Ben kimseyi görmedim abicim, resmi zenginleştirmek için hayalî birkaç figür kondurdum yanı başına.”

“Karı nerden çıktı?”

“Bilmiyorum.”

“Kafan kıyaktı.”

“Kıyaktı tabii, Sabri Bey söyledi, ben içtim.”

Baba Hasan birasından bir yudum aldı.

“Hayalî birkaç figür kondurdun,tamam da,” dedi, “Mimoza’ya ne zaman kadın gelmiş ki? Rasim kardeşim bunu bilerek, sırf herifi zıvanadan çıkarmak için mi yaptın?”

O söyledikçe hatırlıyordum; evet bir kadın resmi de çizmiştim. Nedenini bilmiyorum. Sınırlarımı geçmiştim, sarhoştum. Belki o anda gerçekten hayaletleri görmüş-tüm ve içlerinde bir kadın da vardı. Saçma tabii. Baba Hasan gözlerini bana dikmiş bir yanıt bekliyordu.

“Bilerek hiçbir şey yapmadım abicim,” dedim, “sarhoşluk işte, sınırlarımın ötesine geçtim dün gece. Çizdiğim resimleri bile hatırlamıyorum.”

“Konu dağıldı,” dedi, “sen meyhaneden su şişeleriyle çıktın, sonra ne oldu?”

“Dedim ya abi, Mimoza’dan çıktığımda sallana sallana yürüyordum. Çişim geldi. Sokağın başında durup çevreye baktım. Kimseler yoktu. Köşedeki meşe ağacına sağ omzumu dayayıp işedim. Sabri Bey nasıl kendi kendine konuşuyorsa ben de meyhane çıkışı eve giderken meşe ağacıyla konuşuyorum. Dün geceye kadar ona hiç işememişim. Film kopmuş. Pet şişeleri o anda mı bırakmışım, yoksa daha önce mi hatırlamıyorum. Meyhaneden çıkarken elinde iki su dolu şişe vardı demesen, tamam, orada unutmuş almamışım, diyeceğim. Ama öyle değil. Beyin tebahhuru bu abicim. Olay da burada başlı-

yor ya; evin önüne park ettiğim arabamın yanından geçiyor, belki ona sürtünüyor, belki de sağ arka tekerine bir köpek gibi yeniden işiyorum ama bagajda can çekişen fidanlar hiç aklıma gelmiyor.”

“Siktir et fidanları,” dedi Baba Hasan, “olan olmuş artık; asıl konuşmamız gereken Sabri Bey. Efendi adam, tamam; kimseye zararı yok hatta faydası var, tamam; kendi kendine konuşur, o da tamam ama bir tuhafılık yok mu o herifte? Kabahat Ender’de, iyi para bırakıyor diye Allah’ın delisini baş tacı ediyor, sen de kalkıp onun resmini çiziyorsun.”

“Bi dakika ya,” dedim, “ben o mekândaki herkesin resmini çiziyorum. Seni kaç kere çizdim. Zeki’yi, elektrikçi Selami’yi, boyacı Kemal’i, Lütfü’yü, Koyun Orhan’ı çizmedim mi?”

“Çizdin de,” dedi Baba Hasan koluyla alnındaki terleri silerek, “aynı gecede kimsenin birden fazla resmini çizmedin. Şike var gibi.”

“Ne şikesi ya!”

“Bi dakika be oğlum, sözümü kesme de anlatayım. Onu bizden ayıran tek şey cüzdanının kabarık olması. Çok farklı ortamlara takılabilir ama Mimoza’ya geliyor. Ender’in o sahte saygısı boşuna mı? Aslında bizim de ondan bir farkımız yok ya, neyse... Adı üstünde ‘bankacı Sabri Bey’. Başka ‘bey’ var mı Mimoza’da? Yok! Bizim resimlerimizi içinden geldiği için çizdin ama Sabri Bey’de bir hesabın yok muydu? Kaz gelecek yer ayağı...”

Cümlesini tamamlamadı. Gözlerini kısmış göle bakıyordu.

“Sana açıkça söyledim Hasan Abi, hepinizi içimden geldiği için çizdim, bir hesabımın olması ayrı bir konu. Buna ressamın hakkı diyelim. Hesap dediğin başka bir şey. Elektrikçi Selami’yi ele alalım; tamam çok iyi biri, Sabri Bey’e ilk gıcık olanlardan biri değil miydi? ‘Nere-

den Sevdim O Zalim Kadını' şarkısını her gece belli bir saatten sonra içinden geldiği için mi söylüyor?"

Omuzlarını sarsarak gülmeye başladı Baba Hasan.

"İkram edilecek bir bira için tabii."

"Eee? Bana niye yükleniyorsun o zaman?"

Ben sigara yakınca o da yaktı.

"Oğlum," dedi, "bırak şimdi Sabri Bey'i, elektrikçi Selami'yi, gerçek kabak gibi karşımızda duruyor."

"Duruyor Hasan Abi."

"Ben havlu attım, tamamda, senin de bir fidanı dikmek için toprağı kazacak gücün yok."

"Benim gücüm var ama," dedim, "ikimiz de olmadığını biliyorduk."

"Aması ne?"

"Toprak toprak değil Hasan Abi; kaşığın yoğurda, çatalın peynire girdiği gibi toprağa girmeli kürek."

"O zaman?" dedi Baba Hasan. Üzerine canlılık gelmişti birden.

"O vakit," dedim, "pılıyı pırtıyı toplayıp dönme vaktidir."

"İşte budur," dedi Baba Hasan. Göle bakarak ensesini kaşdı. Gözlerini kısmıştı.

"İyi de," dedi, "yolculuk susuz mu geçecek?"

"Mimoza'ya kadar dayanacağız abi, başka çaremiz yok."

DÖRTGEN

BİRİNCİ KENAR

Koridorda ne çok gürültü çıkarmıştık; hastanede değil de herhangi bir yerdeydik ya da ne bileyim, yıllar öncesinin liselileriydik de zil çalmıştı ve bağıra çağıra teneffüse çıkıyorduk. Eski arkadaşların kötü bir haber nedeniyle bile olsa bir araya gelmesinin yersiz, zamansız ve yanlış bir coşkusuydu. Toplanma nedenimiz belliydi, bu kez gidiyordun. Kocaman adamlardık ve hastanedeki davranışlarımız bize hiç yakışmamıştı.

Durumunun iyi olmadığını, hastaneye kaldırıldığını haber alır almaz yaşadığımız farklı kentlerden yola çıkıp Bursa'da toplanmıştık. Karın Faruk'u aramış, o da hepimize telefon açmıştı. Sesi yorgundu. "Herifin durumu kötü lan," demişti, "gidiyor!" Şaşırmamıştım çünkü bir süredir beklenen bir haberdirdi. Çok kilo aldığını –yani artık iflas etmiş bedeninin su topladığını– evin içinde bile tekerlekli sandalyeyle dolaştığını söylemiştin son telefon görüşmemizde. Hâlâ işin ciddiyetinde değildin, her şeyi bir oyunmuş gibi gösteriyor ve beni kandırdığını düşünüyordun. Sandalyeyi sürerken otomobil sesi çıkarıyor muşsun, "kızım" deyip severken sesini değiştirdiğin, ona bebek muamelesi yaptığın kedin Çıta da bundan ürküp

salondaki kanepenin altına saklanıyormuş. Bu çok eğlendiriyormuş seni. Oyun işte, demiştin. Karşılıklı gülmüştük. İkimizinki de gülme değildi, bunun farkındaydık. Bir süre önce –ne zaman olduğunu bilmiyorum ama bir süre önce– hiç kimseyi dinlemeden; oğlunu, onun belirsiz geleceğini bile düşünmeden yolculuk için pılını pırtını toplamaya başlamıştın bile. Gidiyordun, sel suları gibiydin, önünde hiçbir engel yoktu. Vardı da, sen onları aşmanın yolunu bulmuştun. Karının seni kurtarmak için yaptırdığı köy evi felaketin olmuştu. Mimoza’dan uzaklaşmış ama köyde içki üreten yeni arkadaşlar edinmiştin.

Son günlerde sık sık Erkin Koray’ın “Gitmem gerek yolcuyum ben / Zaten gitme diyen de yok” sözleriyle başlayan şarkısını dinledim. Çok eğlenceli bulduğumuzu ve dinlerken güldüğümüzü hatırlıyorum; alkolün seni ölme doğru çekeceğini bilmediğimiz o günlerde. Şimdi ne eğlenceli geliyor ne de güldürüyor bu şarkı beni. Çünkü bir intihar mektubuydu. Poe’nun o ünlü şiirindeki, “Seneler seneler önceydi”, dizesinde olduğu gibi sen seneler

önce yolcu olduğunu açıkça söylemeyip her fırsatta ima ettiğinde bunu anlayamamış ve eğlenceli bir nakaratmışçasına tempo tutmuştuk. Anladığımızda ise her şey için çok geçti artık. Acelen neydi ya da derdin neydi diye sormak daha doğru. Sorsak ne değişecekti ki! Anlatmayı bile denemedin. Kapılarını kapayıp kimsenin açamayacağı ağır kilitler taktın üzerine. Mimoza senin bir tür tapınağın ve son istasyonundu. Orada birbirinizi anlayan değil, anlaşılmayı bekleyen arkadaşların oldu. Hiçbirini tanımadık. Sen içerideydin biz dışarıda. Onlar seni nasıl tanıyordu, bilemedik. Hepimizi kandırdın.

Hastanedeydik. Yürüdüğümüz koridordaki odaların birinin kapısından başını uzatan genç hemşire asık yüzüyle uyarıyordu bizi: "Beyler lütfen! Sessiz olur musunuz, hocalar hasta kontrolündeler." Azarlanmış çocuklar gibi susuvermiştik. Utanmış, ne diyeceğimizi bilememiştik. Sadece Salibey, sağ elinin parmakları açık biçimde kolunu ileri doğru uzatıp başını belli belirsiz sarsarak ve yüzüne kötü oyuncuların gülümsemeye benzetmeye çalıştıkları ama beceremedikleri ifadeyi takınarak, "Tamam, tamam kusura bakmayın," demişti hemşireye. Rezil olduğumuz durumdan bizim kadar o da sorumlu olmasına karşın, bu kez iki kolunu gergin biçimde yana açarak, "gördünüz mü yaptığınızı" der gibi bakmıştı. "Bir dakika," demişti Faruk, sesi birden sertleşmiş, kaşları yukarı doğru kalkmıştı. Haklıydı. Koridorlarda en çok yankılanan onun genizden gelen karga sesiydi. "Tamam ya!" deyip dirseğiyle dürtmüştü Faruk'u Apo. Bu ayrıntılara takınılacak zaman değildi, bir an önce yattığın odayı bulmalıydık. Sessizce ilerliyorduk. 103'e gelmiştik, senin kapı numaran 106'dıydı. Koridor boyunca gelişigüzel asılmış tıpkıbasım resimlerden Van Gogh'un *Gece Kahvesi* tam odanın karşısındaydı. Bu kadar olurdu. Resimlerinin yanı sıra yaşamının sefaletine vurulduğun -bu konuda ondan hiç de

geride kalmadığın– ressam hastanede, son anlarında bir biçimde yanındaydı ve varlığını hissettiriyordu.

Hiçbirimiz içeri giren ilk kişi olmak istemiyorduk çünkü seni o halde görecek cesaretimiz yoktu. Kapının önünde bunu tartışmaya başladık. Sesimiz gittikçe yükseliyordu. Hemşirelerin değil, senin duymandan korkuyordum. Hastaneye yatırılmadan kısa bir süre önce evinde seni en son ziyaret eden Faruk'tu ve gözlerini iyice kısıp dişlerinin arasından neredeyse tıslayarak, "Tanıyamazsınız," demişti, "en az yüz otuz kilo olmuş." Yetmiş kilonun üzerine hiç çıkmamış, aylar önce daha da zayıflayıp bitkin düşmüş arkadaşımız ne hale gelmişti? Kiledan, özellikle de göbek bağlamaktan nefret eden seni o halde düşünemiyordum. Son telefon görüşmemizde şiştiğini söylemiştin –karaciğerinden sonra bütün organların iflas ediyordu– ama yüz otuz kilo oldum, dememiştin. Ressam Rasim'i bu halde görmeye hazır mıydık? Değildik. Kapının önünde itişip kakışıyorduk. "O zaman önden sen gir," demişti Salibey, "nasıl olsa son durumunu görmüşsün." İki parmağını tavşan kulağı gibi oynatırken yine gözlerini kısmıştı Faruk, "Tamam gördüm de," demişti, "iki hafta önceydi o, şimdi neyle karşılaşacağımı ben de bilmiyorum." Sonra da Apo'yu kolundan tutup 106 numaralı kapıya doğru itmişti: "Hadi sen gir!" Apo'nun tepkisi sert olmuştu, "Neden ben ya!" demişti. Öfkenin yakışmadığı bir yüzü vardı Apo'nun, bu nedenle de arkadaş ortamlarındaki kızgınlıkları hiçbir zaman ciddiye almazdı. Sadece gülünürdü, yine gülünmüştü. Oysa gülünecek bir şey yoktu, çok mantıklı konuşuyordu. "Ne yani," demişti, "ha önce girmişsin ha daha sonra, hepimiz aynı şeyi görmeyecek miyiz?" Salibey devreye girdi, Apo'nun kolunu kavradı ve gözlerini yumup, "İtiraz etme işte," dedi, "hepimiz dışarıdan geldik, bu şehirde yaşayan, dolaşısıyla ev sahibi olan sensin. Odaya ilk girmek de sana

düſer.” Bunu o kadar yüksek sesle söylemişti ki, hemſire yeniden ortaya çıkıp bu kez daha da sert bir biçimde uyardı: “Beyler lütfen ya!” Ne laftan anlamaz adamlardık, elinde olsa bizi dışarı attıracaktı. Salibey bir kez daha kollarını iki yana açarak boynunu bükmüş –neyse ki bu kez hatalı olduğunu kabullenmişti– sessizce özür dilemek zorunda kalmıştı. Apo yanaklarını şişirip of çekmiş, kapıyı açıp içeri girmişti.

Bizi görünce ſaşırmadın, sevindin. Bekliyor gibiydin. “Ooo herkes burada,” dedin gülümseyerek. Bu bir gülümseme miydi? Değildi, sen böyle gülmezdin ki! Yüzünde bizim tanımadığımız bir başkası senin adına gülümsemişti. Kendimi o kadar hazırlamama karşın yine de ſaşırdım. Ne olmuştu öyle! Sana çok benzeyen, içi doldurulmuş ya da şişirilmiş bir beden vardı karşımda. Derin çizgiler yüzünden karıncaların güçlkle yürüyebileceği yüzün davul derisi gibi gergin ve kırışksızdı şimdi. Yanaklarından öperken, “Şeytan da burada,” diye fısıldadın kulağıma. Faruk’u kastediyordun. İçkine en çok karışan, seni çocuğunmuş gibi azarlayan belalındı çünkü. Kızsan, öfkelenen, arkasından küfretsen, bana ſikâyet etsen de onsuz olamıyordun. Hâlâ ſaka yapabildiğine göre ölmeye niyetin yoktu. Ne diyebilirdik ki, sustuk. Bir şey söylememiz gerekiyordu. Gözucuyla Salibey’e bakıyorduk, ne de olsa lise yıllarından beri sürdürdüğümüz grubun ſefiydi. Ama o da kilitlenmişti. Oğlun, geldiğimizden beri hiç konuşmamıştı. Yatağının sağ başucunda duvara yaslanmış, kollarını göğsünün üzerinde bağlamış yere bakıyordu. İçeri girdiğimizde bizimle tokalaşmıştı. Çok üzgün görünüyordu.

Sonunda karın konuştu; gözlerini kocaman açması da, öfkesi de bir çocuğu azarlıyormuş gibi tatlı sertti. Her şeyin farkındaydın, bu daha da yakıcıydı. “Çok huysuzlaştı,” dedi yan gözle sana bakarak, “tutturmuş eve götü-

rün beni diyor. Neymiş, kedisini özlemiş. Dur bakalım, o da olacak. Sabır diye bir şey yok.”

“Ah Çita,” deyip içini çekti, “seni bir daha görebilecek miyim?..” Bu durumda bile teatral konuşman ve oynaman şaşırtıcıydı. “Madem eve gidemiyoruz kedimi getirin buraya diyorum, onu da yapmıyorlar.” Yüzüne hınzır bir gülüş oturmuştu. “Duydunuz işte,” dedi karın, “olmayacak şeyler isteyip bizi üzüyor.” Azarlanmak hoşuna gitmiş gibiydi. Ama buradan çıkamayacağını, evine dönemeyeceğini ve kedinin bir daha göremeyeceğini hepimiz biliyorduk. Görüntün, son umut kırıntılarımızı da yok etmişti. Sen de bunun farkındaydın.

O sırada odanın kapısı çalınmadan açıldı. Genç doktor, bizi azarlayan hemşire ve stajyer öğrenciler olduğunu düşündüğüm grup içeri girdi. Doktor durup kollarını iki yana açarak, “Bu ne ya!” diye haykırdı. “Bu kadar kalabalık ziyaretçi mi olurmuş.” Durumun sorumlusu hemşireymiş gibi ona dönmüştü. Ama azarlanan bizdik. Genç doktor işini sevmiyor gibiydi, daha yolun başında hastane ortamından, hastalardan, ziyaretçilerden bıkmıştı. “Odayı boşaltır mısınız!” diye buyurdu hemşire. “Nedir sizden çektiğim” der gibiydi. Gözucuyla sana baktım, yüzündeki belli belirsiz ışık sönmüş yeniden umarsız bir hasta olmuştun.

Koridora çıktığımızda karın, Faruk’u kolundan çekerek bizden uzaklaştırdı ve kulağına bir şeyler fısıldadı. Yüzü çok gergindi. Faruk da kaşlarını çatmıştı. Bilirsin, bir konuyu dikkatle dinlerken hep öyle yapar. Sonra, kolları iki sopa gibi dimdik, yumruklarını sıkıp odadaki doktor, hemşire, stajyer öğrencilerin bile duyacağı biçimde –senin için önemi yoktu, biliyorum– küfretti. Ne olduğunu anlayamamıştık.

Karın, “Kim olduğunu bilmiyoruz ama mutlaka öğreneceğim!” diye haykırdı. Faruk bize döndü, kaşları hâlâ çatıktı.

“Var ya,” dedi, “puştun biri Rasim’e bu durumdayken bile zehir taşıyormuş.”

“Nasıl yani?” dedi Salibey.

“Nasılı var mı lan, herifi öldürmek için ellerinden geleni yapmışlar işte. Kime ne zararı vardı ki Rasim’in!”

İşte o zaman patladı karın. “Sabah ben işe gidiyorum ya,” dedi, ellerini beline dayamış, gözlerini kocaman açmıştı, “öğleye doğru bizim apartmanın kapısından biri giriyormuş; mavi kabanlı, başında kulaklarını da örten koyu renk beresi olan orta yaşlarda biri. Zayıf, uzun boylu, hafifçe öne eğilmiş. Elinde siyah naylon bir torbayla geliyor, torbasız çıkıyormuş. Onun içinde ne olduğunu anaokuluna giden çocuklar bile biliyor artık. Düşünsenize, kolonya koklaması bile yasaklanmış adama içki taşıyormuş bu canı. Evde beş kuruş para bırakmıyorum, kim ödüyor bunları. Kocamı öldürmek için elbirliği etmişler.”

“Orospu çocukları,” dedi Apo.

“Onları Rasim’in bulmadığı ne malum,” dedi Salibey.

“Bi dakika abicim,” dedi Faruk, yine sinirlenmişti. “Ya, bu adam hasta, alkolik. İsteyecek tabii. Ölüm umurunda değil, krize giriyor herif. O katil bunu bilmiyor mu? Ah ulan...”

İçim bir tuhaf oldu. O canı her kimse –kesin Mimoza’dan biriydi– bir an önce ölmen için sana içki taşıyordu ama böyle bir adiliği insan düşmanına yapmazdı, belki de seni kıramadığı için ne olursa olsun deyip hizmetine girmişti. Karın eve para bırakmadığını söyledi az önce çünkü senin onu hangi amaçla kullanacağını biliyor. Ama yine bir yolunu bulmuşsun. Bu içkilerin parası kimden çıkıyordu Rasim? O caniden mi yoksa bir an önce ölmeni isteyen ve onu kurye gibi kullanan bir başkasından mı? Bu mümkün mü? Senin ölmeni kim ister, ölümün kimin işine yarar?

“Her gün mü geliyormuş,” dedim.

“Ne bileyim ben!”

“Bunu nasıl öğrendin?” dedi Salibey.

Faruk yerde sabit bir noktaya bakıyor, yanağının iç çeperini dişleriyle kemiriyordu.

“Karşı apartmandaki komşu söyledi; Samiyanım. Kocamın hasta olduğunu biliyordu ama Rasim’i evden tekerlekli sandalyeyle çıkardığımızı ve adamın balon gibi şişmiş olduğunu görünce durumun ciddiyetini anlamış. Onun ne bok olduğu herkesçe malum zaten, siyah naylon torba taşıyan tipsiz birinin kime gittiği gün gibi aşikâr. Yine de çekinerek söyledi Samiyanım, apartmana girip çıkanı kontrol etmiyormuş ama o adam dikkatini çekmiş. Bize geldiğini bal gibi biliyor da, Rasim’i o halde görünce vicdanı elvermedi herhalde.”

“Onu bulacağız,” dedi Faruk, hâlâ yerdeki bir noktaya bakıyordu.

“Bulsan ne olacak,” diye parladı Apo, “adamın halini gördünüz işte, hastaneden canlı çıkmasının imkânı yok artık.”

“Nasıl?” dedi Salibey.

“Nasıl, nasıl... Bi dakika Salibey ya!” diye sesini yükseltti Faruk. “Bu herifin adresi belli: Mimoza denen, Rasim’i de yutan bataklık. O puşt, çöplüğün pisliklerinden biri, kesin! Bunu Mimoza’nın patronu Ender bilmezse kim bilecek! Hastaneden çıkınca doğru oraya gideceğiz ve o ipnenin kim olduğunu öğreneceğiz.”

“Ben Ender’i aradım,” dedi karın.

“Eee?” dedi Faruk. Yüzüne, alacağı yanıtta asla tatmin olmayacağını gösteren bir ifade oturmuştu.

“Onun böyle bir şey yapması mümkün değilmiş.”

“Ben bunu Ender yaptı demiyorum ki!”

“Bir dakika ya,” deyip araya girdi Salibey, “dinleyelim bakalım.”

Faruk bu uyarıdan hoşlanmasa da başını önüne eğdi.

“Zaten Rasim’in borçları varmış,” diye sürdürdü karın, “son zamanlarda veresiye içki vermiyormuş Ender. Borcu ödenmemiş hiçbir müşterisine yeni kredi açmamış. Üstelik Rasim’in sağlık durumunu da biliyormuş.”

“Sen de buna inandın,” dedi Faruk öfkeyle.

“İnandım tabii, adam çok samimi konuştu.”

“Bırak ya! Gidip o adi herifin ifadesini alalım. Öttürelim ipneyi. O caniyi ne yapıp edip bulmalıyız.”

“Arkadaşlar,” dedi Salibey, sabrı taşıyor gibiydi. “İfadesini almasına alalım da, bu adam Tekel bayii değil ki, meyhaneci. Siyah naylon torbada taşınan şişelerin Mimosza’dan alınmadığı çok açık, dışarıdan temin ediliyor. Ender kimin yaptığını nerden bilsin, öyle değil mi?”

Onay bekliyordu.

“Öyle,” dedi karın. Apo da onu onaylar biçimde başını salladı.

“Öyle değil işte,” dedi Sarı, geldiğimizden beri konuşmamıştı. “Ender onu biliyor. Bunlar var ya, kimin nerede, ne yaptığını soluk alıp vermelerine kadar bilirler. Ama onu ele vermez. Acayip bir komün yaşamı bu.”

“Nasıl ele vermezmiş,” diye öfkelendi Faruk, “onun anasını sikeriz!”

“Eee,” dedi Salibey, “o adamı bulduk diyelim, ne olacak? Onu evire çevire dövecek değiliz herhalde. Sonuçta onu ayarlayan Rasim değil mi?”

Salibey’in bu yaklaşımı karşısında Faruk da söyleyecek bir şey bulamadı. Doğruydu, ayarlayan Rasim’di. Karşımızda her ânının tadını çıkararak intihar eden bir arkadaşımız vardı.

“İyi de,” dedi karın, “bu içkilerin parasını kim veriyordu? Amacı neydi?”

Takıldığımız, bir açıklama getiremediğimiz nokta da burasıydı. Hiçbirimiz, ne kadar yalvarıp yakarsa da bunu yapmazdık. Bu aşağılık adamın tek bir amacı olabilirdi;

Rasim'in bir an önce ölmesi. İyi de, bunun onun kazancı ne olacaktı?

Odanın kapısı açıldı. Genç doktor, hemşire ve stajyer öğrenciler yüzümüze bakmadan, bizi yok sayarak çıktılar. Topluca beklememiz, ilgi alanlarının dışına çıkmıştı. İçeri tekrar doluşacağımızı biliyorlardı. Arkadaşımızın anlamayacağı biçimde tıbbi terimlerle birtakım açıklamalar yapmış olmalıydı genç doktor; ağzından çıkan her sözcüğü Tanrı kelamı gibi algılayan öğrencilerine birkaç gün sonra ölecek hastayı gösterirken kendinden son derece emin olmalıydı.

İçeri girdiğimizde boş gözlerle tavana bakıyordun. Sonra bize döndün, gülümsemeye çalıştın. Sana başka bir gözle bakıyordum artık. Yalnız ben değil, hepimiz öyle bakıyorduk. Bizi kandırmıştın. Ama en acısı, hiçbir şey olmamış, hastaneye yatacağın güne kadar gizli gizli içmemişsin gibi kandırmaya devam ediyordun. Ne yapabiliriz? Bu koşullarda kızamaz, eleştiremez, kalbini kıramazdık. Olan olmuş, her şey bitmişti artık.

"Ne dediler," dedi karın.

"Kendi aralarında konuştular," deyip kolunla bir yay çizdin havada, "bir sirk maymunuymuşum gibi öğrencilere gösterdiler beni."

"Terbiyesizler," dedi karın.

Bunun üzerine içten güldün. Yüzüne renk gelir gibi oldu. Faruk'a baktım gergindi, kaşları çatılmıştı. Sana içki taşıyan o canavara takmıştı kafasını. Kendini tutamayıp yaptıklarını yüzüne vurmasından, bağırıp çağırmasından korktum. Susuyorduk. Kimsenin söyleyeceği bir şey yoktu. Salibey, artık gitmemiz gerektiğini ima eder biçimde öksürdü. Faruk da gözleriyle kapıyı işaret ediyordu. Ziyaret bitmişti. Yanına gelip vedalaşmak için ilk elini uzatan Salibey oldu. "Tamam," dedi. Yani, biz gidiyoruz, hoşça kal; yani, bir daha görüşemeyeceğiz. Kötü,

saçma sapan bir "tamam"dı bu. Sona kalmamı istiyordun, bakışlarından anlamıştım. Vedalaştıklarına bir şeyler söylüyor, gülümsüyordun. Katlanılır gibi değildi, hepimiz acı çekiyorduk. Senin neler düşündüğünü tahmin edemiyordum. Sıra bana geldi. Bedenine inat tavuk ayağı gibi kalmış elini tutup yanağından öperken kendimi tutamadım ve, "Bu durumdayken bile sana içki taşıyan hergele kimdi?" dedim.

Bunu bekliyordun, o yüzden sona kalmamı beklemiştin. Soluğun hırıltılı çıkıyordu, öksürmedin ama öksürür gibi yapıp boğazını temizledin.

"Bu kentte yaşasaydın o hergele sen olacaktın," dedin.

Kanım dondu. Geri çekilip gözlerine baktım.

"Beni seven, gerçekten dost olan bunu yapardı," dedin. Sonra da ne anlama geldiğini anlamadığım bir şey söyledin: "O vakıt, değildir bu vakıt."

İKİNCİ KENAR

Eski arkadaşlarımı, gerçek dostlarımı karımın çağırıldığını ve neden burada olduklarını biliyorum; bir veda buluşması bu. Görünen köy kılavuz istemiyor. Doktorlar da söylemiştir zaten, her şeye hazır olun, demişlerdir. Karım uzun zamandır hazır da oğlumu bilmiyorum. Her şeye rağmen çok sevindim. Benim için gelmişler ve hepsini toplu olarak son defa görüyorum. Onlar da bunun farkında. Nasıl olmasınlar ki! İşte *dostlukların son günü*. Ama doğal değiller. Ortada olağandışı bir şey yokmuş, her şey yolundaymış, iki güne kalmaz taburcu edilirmişim gibi davranmaya çalışsalar da beceremiyorlar. Dehşet içindeler; çünkü karşılarında tanımakta güçlük çektikleri, pompayla şişirilmiş kamyon şambrelisi gibi, hâlâ soluk alıp veren, gülümsemeye çalışan, onlarla konuşan

bir ölü var. Daha odaya adım attıklarında afalladılar. Kötü oldular. Ne yapacaklarını, ne söyleyeceklerini, nasıl davranacaklarını bilemediler. İçeri ilk giren Apo'ydu ve her zamanki şaşkınlığını ağzını açarak gösterdi. Farkında değildi. Bir süre de kapanmadı ağzı. Salibey'in yüzünde sıva gibi duran o zavallı gülümseme, adaşımın göz göze gelmeme çabaları, Sarı'nın ketum, bir o kadar da soğukkanlı duruşu, Faruk'un sorgulayan, yargılayan, suçlayan neredeyse kötücül diyeceğim o zıpkın bakışları; yapay, zorlama bir sahnenin kötü oyuncularınıydık. Rol yapamıyorlardı, bana acıdiklarını gizleyemiyorlardı ve sonucu kabullenmek istemiyorlardı. Apo dışında hepsi başka kentlerden gelmişti, çok az görüşebiliyorduk. Telefonlaşmamız bile sınırlıydı. Bursa'da yaşayan Apo'yla da öyleydi aslında. Kopmamış ama uzaklaşmıştık. Şimdi yanımdaydılar. Durumumu öğrenir öğrenmez koşup gelmişlerdi. Mimoza'dan kimse yoktu. Olamazdı da. Onlar benim arkadaşlarım değildi; ne olduğunu bilmediğimiz bir şeyi paylaşıyorduk. Ya da paylaşmaya çalışıyorduk; boşluk mu, yalnızlık mı, keder mi, artık her neyse. İçinde "vefa" olmayan bir topluluk.

Arkadaşlarımı güç durumdan kurtarmak için, "Ooo, herkes burada," dedim. Karşılık vermediler, veremediler çünkü ne demek istediğimi anladılar. Hepsini böyle apar topar bir araya getiren karım, yani onun vasıtasıyla Faruk da gözlerini kaçırdı. Nasıl bir telefon trafiği işlemiştir kim bilir; ölmeden son kez görme telaşı. Toplu halde geldiklerine göre bir yerde buluştular. Benimle ilgili neler konuşular, nasıl eleştirdiler kim bilir; iradesizliğimden girip sorumsuzluğumdan çıktılar, bana değil karıma ve oğluma acıdılar.

Şu anda anladım ki, henüz vakit varken –ne kadar var, "o vakit bu vakit" mi onu da bilmiyorum– arkadaşlarım gittikten sonra kalan gücümü de kullanarak her şeyi

yazmalıyım. Hastaneden çıktıktan sonra geldikleri kentlere hemen dağılacaklarını sanmıyorum. Bir yerde oturup içecek ve benimle ilgili konuşacaklar. Morallerini bozdum çünkü. Ah, ben de onlarla birlikte olabilseydim, rakı kadehlerimizi birbirine dokundurup eski günlerde olduğu gibi gözlerimiz yaşarana dek gülebilsedydik. Bu halimle bile hâlâ içkiyi düşünmem ne tuhaf!

Defterim ve kalemim; içkim ve sigarammış gibi yanı başımdaki komodinin üzerinde duruyorlar. Çünkü bir zamanlar öyleydi. Akıl defterime yapacağım işlerin yanı sıra duygularımı da yazardım. Gece uyanıp rüyalarımı not ettiğim bile oldu. Oğlumdan istemiş, kulağına bir sırrı paylaşır gibi fısıldamıştım: "Bana defterimi (karımın yılbaşında verdiği, çalıştığı şirketin müşterileri için çıkardığı ajanda) ve siyah pilot kalemimi getirir misin?" Dudaklarını gerip başını sallamıştı. Karımın bu isteğime tepkisi sert olabilirdi. Annesi gibi o da bunun bir işe yaramayacağını, tek sözcük bile yazamayacağımı biliyordu, yine de kırmadı beni. Getirdiği günden beri elim bir türlü kaleme gitmedi. Gücüm yok. Olsa bile bu dolma gibi parmaklarla kalemi tutamam ki! Oysa yazmak, düşüncenin yıldırıldığı yerde ("kırıldığı" demek daha doğru belki) güç veriyor insana; hele doğaçlama yazmak, dökülebilmek, hıçkırığa hıçkırığa ağlayabilmek kâğıtlara; rasgele, kuruntusuz ve beklentisiz ama en azından satır aralarındaki kokuyu alabilecek, yargılamayan bir dost okurun varlığını duyarak, aslında öyle birinin var olduğuna inanarak yazmak, çünkü ona ancak yazarak ulaşabilirim –ve yine çünkü– çevremde konuşarak derdimi anlatabileceğim kimse yok. Kaç defter doldurdum böyle. "Anlatmalarım" dedim onlara. Oğlum bir gün bu defterleri okur mu, okur da babasını daha iyi tanır mı, tanır da bu sefil adamı bağışlar mı... Beni son kez görmek için gelen eski –köklü– arkadaşlarımla öyle uzak düştük ki! Düşmeseydik de onların koru-

yucu tavırlarına dayanamazdım. Belki bu duruma gelmez, onlar gibi biri olurdu. Belki de değişen bir şey olmaz, herkese olduğu gibi onlara da yalan söyledim. Alkol nedir ki? Önce beyinde, göremediğim o karanlıkta bir ispirto alevi gibi yanar. Öylece yanar, karanlıkta. Çizmek istersin, yayılır, yayılır.. Unutur dışa açılırsın. Açılırsın senin gibi kapananlara.

Sadece Feridun, o da beni anladığından mı, bana benzediğini düşündüğünden mi, acıdığından mı bilmiyorum; bir tek o, her şeyi göze alıp bu zor günlerimde bana ölüm iksiri taşıdı. Durumunu da biliyorum çocuğun, ya kendi içeceğinden kısıyor ya da birinden destek alıyordu. Sordum ama söylemedi. Ressam Rasim son birkaç gününü istediği gibi yaşasın diye bir dayanışma yapılmış olabilirdi. Bir gün iyice sıkıştırdım, hakkımı helal etmem falan deyip en ince yerinden vurdum. Nasıl da sıkıntılıydı. Yüzünü ter basmıştı. “Sabri Bey,” dedi. Bir süre sustu. Cebinden mendilini çıkarıp alnını sildi. “Sabri Bey bunu istedi, kıramadım. Ona kötülük etmeyelim abi, dedim Sabri Bey’e. ‘Etmiyoruz,’ dedi. Kuran çarpsın öyle söyledi. Rasim, celladını bile kafaya almış, son nefesine kadar ne yapmak istiyorsa onu yapacak biri. Sonuçta ona yardım edeceğiz.” Ama bu çok gizliymiş, Sabri Bey ile ondan başka kimse bilmiyormuş. “Şimdi de sen öğrendin abi,” demişti, “ama Sabri Bey’in kulağına giderse bana bütün güveni sarsılır.” Gülmüştüm. Artık her şey bitmişti; ne Sabri Bey’i ne Mimoza’yı ne de öbür arkadaşları görebilecektim. Nasıl kulağına giderdi ki! Feridun çok tedirgindi biliyorum; hatta korkuyor ama yine de yardım ediyordu bana. Bir seferinde kapıcıyla karşılaşmış, adam direkt elindeki siyah naylon torbaya bakmış. İbrahim’i boş ver, demiştim, karımdan tırtıkladığım paralarla az mı bira taşıdı o bana. Teşkilattan yani, deyip gülerek göz kırpmıştım. Kaygılarını gidermek için yaptı-

ğının yanlış olmadığını anlatıyor, onu rahatlatmaya çalışıyordum. Feridun, diyordum, artık dönüşü olmayan bir yoldayım, kalan sayılı günlerimi de istediğim gibi yaşamam için bana destek oluyorsunuz, sana da Sabri Bey'e de çok şey borçluyum. Öyle diyordum ama onu bir türlü rahatlatamıyordum. Bana destek vermeseler bu uzun vasiyetnameme, hayata başkaldıran bu çılgınlıklarına tek bir sözcük bile ekleyemezdim. Yazmak şeytansı bir sevinç, resim yapmaktan daha kolay, insana kendini buldururken unutturan bir iç geçiriş; hele de elinin altında bunaltıcı iç burkulmalarından koruyan, boğazını serinleten aslanlar gibi litrelik SKOL yatıyorsa... İşte bunu Sabri Bey ve sen sağlıyorsunuz Feridun. Belki fiziksel değil ama ruhsal yaşımı uzatıyorsunuz. Resim yapar gibi kendinden geçiş. Neden elli gramlar yetmez, neden kendine katlanamaz da kendinden geçmek ister insan? Ya da işte, hep o doymayan hayvan. Neyse, bu soruyu bir kenara koyuyorum şimdi. Artık gramlara gramlar, cümlelere cümleler ekleyeceğim. Susadıkça yılların suskunluğunu kusacağım. "Bana bir masal anlat baba," diyen çocuğumun sesi hâlâ kulaklarımda Feridun. Senin oğlun ya da kızın böyle bir şey istedi mi? İstemiştir. Sen de anlatamamışsındır. İşte, seninle ve bütün Mimoza'da içen ama neden içtiğini bulmaya çalışan arkadaşlarımızla ortak noktamız bu. Arıyoruz ama bulamıyoruz çünkü adresler yanlış. Büyük eczacı Ender'in kliniğinde üç tip ilaç var: bira, rakı, votka. Üstelik reçetesiz. Kim ne isterse, ne kadar isterse veriyor eczacımız ve hatırlı müşterilerine borçlanma imkânı sunuyor. Çünkü onun da bizden farkı yok. Oğlum artık büyüdü, masalları çoktan unuttu, bir hastane odasında sırtını duvara dayamış artık ona hiçbir yararı dokunamayacak babasına bakıyor. O benim oğlum ama ben onun için ne ifade ettiğimi bilmiyorum. Üzgün mü, bana acıyor mu, kızıyor mu, yargılıyor mu gerçek-

ten bilmiyorum. Hiç masal anlatmadım, bunu bile yapamadım ona. Masallardan korktuğum için anlatamadım. Bu bir masal, diyorum şimdi ve iki nokta üst üste koyuyorum; yani kafamda, yazıyormuşum gibi. Kim oldukları bilinmeyen ayyaşların takıldığı bir meyhanenin tuvalet duvarına yazılmıştı ve ben onu okuyarak işiyordum. Evet, benim masalım burada başlıyor oğlum. Bana bir masal anlat baba, içinde hep içkiler, içkiler olsun. Sakın içme, diyorlar, içme ölürsün. Bak çocuğun da var, yazık; ölürsün erkencene erkencene... Celladım göz kırpıp gülüyor, içmeyenler de ölüyor erkencene, diyor. Bir türkü söylüyorlar, alay ediyorlar sanki. Baba, sen bana hiç masal anlatmadın. Bana bir masal anlat içinde hep birahaneler, meyhaneler, içkiler, melek gibi kanatlı Sabri Amca'lar, Feridun Abi'ler, eli tırpanlı keçi boynuzlu Ender'ler olsun. Bana bir masal anlat baba, içinde milli piyangolar, sayısal lotolar, şans topları, at yarışları, hep mutluluklar olsun. Bana bir masal anlat baba, içinde hep oğlum olsun. Her şey için geç kaldık oğlum, bir birahanenin pis tuvaletine işerken okuduğum masalla başladı ve bitti ömrüm. Ne kötü bir yıl. Oysa geçen yıl, takvim üzerine tükenmez kalemle işaretlenmiş yüz doksan yedi gün alkol almadığımı gösteriyor. İşaretler bundan önceki hastaneye yatmamla başlıyor. Bu sürenin bitiminde eylülde birkaç gün alkol alınmış, ekimde sadece iki gün, 21 Kasım'da ise perhiz tamamen terk edilmiş ve bu noktada bitecek son yürüyüş başlamış. Bir süredir ekonomik krizle savaşıyoruz. Ben değil, karım savaşıyor. Alkol uçurumuna yeniden yuvarlanmam için iyi bir bahane. Bunu da kullandım. Her şeyi kullandım. Çok bencilim. Hastane masrafları ne olacak? Karım krizin asıl tehlikelerini atlattığımızı söylese de bir süre yakamızı bırakmayacağına benziyor.

Önce ayaklarım şişti, şimdi de karnım. Böyle olacağını biliyordum. Bedenime günden güne yabancılaşıyo-

rum. Onun artık bana ait olmadığı gün gibi ortada. Bundan böyle daha dikkatli, okunaklı ve karalamasız yazmalıyım ki, dönüp okuduğumda hiç olmazsa ben anlayayım dediğimden bu yana neredeyse bir ay geçti. Kurşun kalem ve silgi, son zamanlarda meyhanede çizdiğim resimler gibi yabancılaşmıştı bana. Elime o kadar hâkim değildim, mürekkebe güvenemiyordum. Yazmaya başladığımda beynimde önceden oluşturduğum her şey uçup gidiyor; düşündüklerimden ayrı bir rotada, ayrı bir serüvende buluyordum kendimi. Bir telaş, sanki kovalayan var ya da ben içimden akıp gidenlere yetişmek için koşturuyor, bu yüzden de durmadan hata yapıyordum. Fazla zamanımın kalmadığını anlamıştım. Bir süre sonra bu kavgaya, sıkıntı ve yılgınlığa yenik düştüm. Tembellik bu olsa gerek. Resim yaparken de başlamak çok zordu. Çizgilerin dramatik, o hayati anlamını yakalayınca kadar geçen sancı; benzetememek korkusu, benzememek için direnen görüntüler, sınayan bakışlar. Ben çizerken farkında değilmiş gibi dursa da bunu gizleyemeyen meyhaneye arkadaşlarım, siz de biliyorsunuz ki, kalemimin telaşı bir an önce bitirip olası elli gramlık içkiye kavuşma sabırsızlığıydı... İkizceliler öyle değildi, yaptıklarına saygı duyuyorlardı. Köy kahvesinde dayı, elinde çay bardağı ayağa kalkmış, "Evinde gördüm," demişti, "aynadan çızmış kendini, istese bi dakkada seni çiziktirip eline verir fotoğrafını... Vayy bee!" Köyü köye anlatan resimler yapacak büyük kentlerde sergiler açacaktım. Her şey çok uzaklarda kaldı artık, önce köyden Bursa'ya dönmek zorunda kaldım, sonra Mimoza'dan ve siz yol arkadaşlarımdan ayrıldım. Eve hapsoldüm. Beni sadece kedim Çita, Feridun ve kendini gizlemeyi tercih eden, en yalnız ve yoksul günlerimde elini uzatan Sabri Bey anladı. Artık ne evim ne de Çita var. Bir daha çıkamayacağım son mekânımdayım. İçemeyen, çizemeyen, yazamayan ama

hâlâ yaşayan içi su dolu korkunç bir bedenim. Gidiyorum dostlar. Feridun'dan haberlerinizi alıyordum, sağ olsun, ama o da kesildi, çünkü hastaneye hiç uğramadı.

İçimde birçok kişi var. Onların çelişkili ortamında rahatça soluk alabileceğim bir dinginliğe hiç ulaşamadım. Alkol; gerçekleri tül perdenin ardından seyrettiren sisli bulanık örtüsüyle bunu bir ölçüde sağlıyor görünse de kimsenin bilmediği oyunlar oynuyor ve yaşıyormuş gibi yapıyorum. "Zaman akıyor Rasim," diyorum kendime, bana ait değilmiş gibi duran kocaman ayaklarıma ve şişmiş karnıma bakarak. Sonunda bir hastane odasında buldun kendini, işte artık dönüşü olmayan son noktadasın. Bu kadarını sen de beklemiyordun; beynin yerine bedeninin isyan ederek sana yabancılaşması olacak şey değildi. Delirmek için çok çabaladın ama başaramadın; demek bu isteğe bağlı değilmiş. "Haydi kendini yüreklendir, bir şeyler yap, şimdi başla," diye inleyen iç seslerinin üstüne petrol renginde bir sis çöküyor yavaş yavaş. Onların da bir yararı yok artık. Çok uzaklardan mı yoksa çok derinlerden mi geliyor bir türlü yatışmak bilmeyen acıklı, yoksun keman sesleri. Ne hayaller görüyorum bu beyaz odada. Bir tuvalin içine hapsolmuştum ve hiçbirini yapamayacağım resimler gelip geçiyordu gözümün önünden. Eylül rüzgârında bahçesinde çamaşır asarken saçları uçuşan çıplak bir kadın görüyordum; göbeğinde kanatlarını iki yana sermiş bir kartal dövmesi vardı ve kuşun kuyruğu kasıklarının gölgesinde saklanıyordu. Tablo gözümün önünden gitmiyor ama onu da, Şostokoviç'in kira borcu yüzünden sattığı piyanosunun ardından Mimoza benzeri bir yerde votka içerkenki halini de, mavi gecelikli kadını da çizip boyayamayacağım. Arada, ne alaka ise havacı astsubay emeklisi Tunç Abi geliyor gözümün önüne. Mimoza'da hiç değişmeyen yerinde, 1 numaralı masanın kapıya sırtı dönük, duvara bitişik sandalyesinde oturmuş bana

Meksika maceralarını İngilizce anlatıyor. Amerikan su-
baylarıyla anılarının ardından söz Meksikalı sevgilisine
geliyor. Kızı bir tarif etse tıpa tıp çizeceğime inanıyor.
Hep umut verdim, oyaladım seni Tunç Abi, az mı rakını
içtim, affet beni. Artık Meksikalı kızın resmini yapacak
ne zamanım ne de gücüm var. Kendine çıkan değil, inen
bir yoldayım. Son konuşmayı düşlerimle yapacağım, ge-
celer apışıp kalacak. Sabahlar esneyip ayılınca, "Bu," diye-
cekler.

"İşte bu!" diyeceğim, "topu topu üç heceydi, geceydi."

Arkadaşlarım, beni son kez görmeye gelen arkadaş-
larım, bu beyaz oda iflah olmaz hayallerin kaynaştığı kı-
sır bir tuval. Zapt edemediğim, bir türlü sabitleyemedi-
ğim görüntülerin içinde siz de varsınız.

Her şeyin kilitlendiği o çaresiz anda odaya beyaz ön-
lüklü ölüm elçileri doluştu. Karımı, oğlumu ve son ziyare-
time gelmiş arkadaşlarımı gören genç doktor sinirlendi:
"Bu da ne! Pes yani, hastanın yanında bir kişiden fazlası
olmayacak denmedi mi size. Bundan sonra ziyaretçi de
yasak, anlaşıldı mı! Odayı boşaltır mısınız!" diye haykırdı.
Karıma söylüyor olmalıydı. Sonra dirseğinden bükmediği
kolunu kapıya doğru kaldırıp işaretparmağıyla göstererek,
"Lütfen dışarı!" dedi. Arkadaşlarımın gıkı bile çıkmadı,
başka zaman olsa Salibey, "Bi dakika," deyip diklenirdi. Fa-
ruk da öyle; kaşlarını bir çatar, delici bakışlarını üzerine
çivilerdi ki genç doktor feleğini şaşırırdı. Ama hiçbir şey
yapamadılar, buyruğuna uyup sessizce odayı boşalttılar.

Kendisinden daha genç çömezlerine anlamadığım
tıbbi terimlerle bir şeyler anlattı doktor. Bir canlı değil
de nesneymişim gibi bana bakıyorlar, arada başlarını sal-
layarak sessizce dinliyorlardı. Sonra ellerini çırpıp kapıyı
gösterdi doktor. Tatbikat sona ermişti. Sessizce çıktılar.
Onların ardından karım, oğlum ve arkadaşlarım odaya
girdiler. Hastane kuralları ve doktorun azarlarcasına söy-

ledikleri umurlarında değildi. Arkadaşlarımın yüzündeki soğuk, hatta kızgın ifade az önce doktorun davranış biçiminden kaynaklanmıyordu; anladım ki karım kim olduğunu bilmediği Feridun'dan söz etmişti onlara. Bir şey sorarlar, yaptıklarımı yüzüme vururlar diye bekledim. En azından Salibey ya da Faruk bu durumda sessiz kalmazdı. Ama susuyorlardı. Söyleyecekleri ne kalmıştı ki! İşte bu içimi kıydı. Keşke bağırip çağırsalar, azarlasalar, aşağılasalar beni. Tuhaf bir mahlukmuşum gibi, acıyarak bakıyorlardı bana.

Öyle vedalaşmak istemiyorlardı. Sonra teker teker kocaman elimi sıkıp yanağımdan öptüler. Gidiyorlardı. Adaşım özellikle sona kalmıştı. Kulağıma eğilip o hergelelin kim olduğunu sordu. Öğrense ne değişecekti ki, onu bulup dövecekler miydi...

ÜÇÜNCÜ KENAR

Bira bardağına ceviz büyüklüğünde kara bir sinek düşmüşçesine irkildi Sabri Bey; çünkü her zaman sakin olan Feridun hışımla Mimoza'ya girip neredeyse bağıarak felaket haberini vermişti: "Ressam Rasim ölmüş!"

Herkesin beklediği, umutların tükendiği, bugün olmazsa yarın olur dediği bu haber Sabri Bey'i sarsmıştı. Birçok ölüm haberi almıştı bu mekânda ama Rasim'inki farklıydı. Son nefesine kadar celladıyla kol kola olan, acılarını terbiye etmeyi başarmış bir aysbergdi o. Her şeyin farkındaydı. "Hiç içmemem gerektiğini biliyorum," demişti bir gece, "yani içersem öleceğim. Ölüm nedir? Karaciğerim büyüyerek daha da çürüyerek fonksiyonunu bitirince bedenimle uğraşmayı bırakacak. Sonra ölüm ve geride kalanlar, bunu biliyorum. İçersem sancularım artacak, karın boşluğum giderek şişecek. Bunlar hep içersem olacak şeyler ve bir gün ben gideceğim. Mutlaka gideceğim.

İçmezsem yine öleceğim. Hiç içmeden 47'sinde ya da 50'sinde gitti diyecekler. Doğru mu? Şu dakikadan sonra artık içmesem de olan oluyor. Ama olmayan şeyler var, lütfen benim bir insan olduğumu tekrar hatırlayın; beni tutmayın, ezmeyin. Düşeceksem ezilmiş olarak değil, bir leblebi tanesi gibi düşmek istiyorum toprağa. Şunu unutmayın Sabri Bey, düşmekte olan bir kelebeği tutarsan düşmesin diye, ezersin.”

Kendi halinde, sessiz, pek konuşmayan, önünde, bitmesinden korkarak yudum yudum içtiği elli gram rakısı, kül tabağında tüten sigarası, peçete kâğıtlarına resim çizerkenki haliyle hatırlarda kalacaktı ama ıstıraplarını kimse bilemeyecekti. Belki o kambur meşe ağacı biliyordu ama onun da dili yoktu. Meyhane dönüşü evine giderken yolunun üzerindeki meşe ağacı ile konuşup dertleşiyormuş. “Bunu bir tek size anlatıyorum Sabri Bey,” demişti, “beni anlarsınız, hafife almaz, alay etmez, yargılamazsınız.” Genellikle “siz” diye konuşuyordu ama arada “sen” ya da “abi” dediği de oluyordu. “Meşem kambur, ben kambur,” demişti başka bir gece. Sonra da kendi yazdığı şiiri okumuştur. Ressamlığı kadar şairliği de vardı Rasim'in. Sabri Bey hepsini değil ama bir bölümünü yazabilmişti peçete kâğıdına: “Okşadı yalnızlık adımı / sarhoşluğum şımardı / biraz meşeyle / biraz kambur gölgemle konuştum.”

En yalnız insanlar mı toplaşıyordu burada, yoksa herkes kadar yalnız olan ama bunun farkına varanlar mı? Bu soruların cevabı Sabri Bey'de yoktu. Belki başka bir soru sorulmalıydı ama onu da bilmiyordu. Karşısındaki duvara Ender'in yerleştirdiği panoda Rasim'in Mimosza' da peçete kâğıtlarına çizdiği portreler tutturulmuştu. Rasim'in sürekli sergisiydi ve resminin panoya asılması o kişi için bir şerefti. En ortada Ender'in resmi duruyordu ve altına siyah ispirtolu kalemle şu yazılmıştı: “Meyhane

açılır, bir dünya yaşanır. Sonra kapanır, meyhanedekiler öksüz kalır.”

Haber yıldırım gibi inmişti Mimoza'nın ortasına. Gergin kolları iki yana açık Feridun'un yüzü bembeyazdı. Süreci hızlandırmada payı olduğunu düşünüp vicdan azabı çekiyordu ama yanılıyordu. Sabri Bey onu rahatlatacaktı. Her zaman coşku dolu, neşeli, çevresine enerji saçan taksici Rıfat'ın bıyıkları düşmüştü. Göz altı torbaları olduğundan daha şiş, bıyıkları sarkmış Ender beklenmedik bir haber almışçasına çok şaşırılmıştı. Rasim'in hâlâ toparlanıp yani yüz yirmi kilodan altmış kiloya inip yine buraya geleceğini umuyor olmalıydı. Kimsenin bozmaya cesaret edemediği sessizliği Ender bozdu ve, “Bu gece yastayız,” dedi.

Öbür gecelerden farklı bir şey olmayacaktı ama yastaydılar işte. Yüzündeki keder ifadesinin ne kadarı Rasim'den tahsil edemediği borçlarla ilgili acaba, diye düşündü Sabri Bey. Sonuçta bir dükkân işletiyordu. Hiç kimseyi kınamamak gerekti. Bu işi o halledecekti. Durumun ailesine yansıtılmasını asla istemiyordu. Usulünce Ender'e söyleyecekti. Bira bardağına içinde gerçekten kocaman kara bir sinek varmış gibi baktı. Kaldırıp bir yudum alıyordu ki kapıdan Rasim'in girdiğini gördü. Bu kadar erken beklemiyordu onu. Çevresine hızla göz gezdirdi; herkes ve her şey yerli yerindeydi, kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Burada yas sessizlik demekti. Feridun gidip Baba Hasan'ın masasına oturmuştu. Önünde henüz bir yudum bile almadığı bira bardağı vardı. Rasim gülümseyerek Sabri Bey'e doğru yürüyordu; hasta değildi, Feridun'un anlattığı gibi şişmemişti, eskisi gibiydi, yanakları hafifçe pembeydi ve son derece sağlıklı görünüyordu. Sabri Bey'in arkadaşları hemen bu akşam geleceğini biliyormuş gibi ona yer ayırmıştı bile. Rasim konuşmadan yanlarına oturdu. Başlarıyla selamladılar Rasim'i, o da

gölümseyerek karşılık verdi. “Artık sen de sevdiklerimin arasındasın,” dedi Sabri Bey, “içki içemeyeceksin ama herkesi göreceksin. O akşam bir resim çizdin ya, o resmin içine arkadaşlarımı da koydun ya, onları gördün ya, hele Müzeyyen’i... İşte o zaman korkuttun beni çünkü arkadaşlarıma doğru yürüyordun. Bak, hepsi benden ve senden de gençler. Müzeyyen yirmi beşinde daha. Kilyos’ta dalgaların onu aldığı yaşında. Plajda cankurtaran yoktu. Onun için kimse bir şey yapamazdı. Peşinden ne kadar gittim bilmiyorum ama onunla birlikte ölmeyi göze alamadım. Geri dönmeseydim ben de yirmi sekiz yaşında kalacaktım ve vicdan azabı çekmeyecektim ve bu mekânı tanımayacaktım. Keşke korkmasaydım, Müzeyyen’le birlikte gidebilseydim. Altmış yaşımı geçtim de ne oldu? Müzeyyen’in başını hafifçe çevirip Rasim’e gülümsediğini gördü Sabri Bey. “Seni hiç tanımadığı, bir kere bile görmediği halde tıpatıp resmini çizdi,” dedi. Müzeyyen mahcup, başını eğdi. “O akşam uyku tutmadı, biliyor musun Rasim kardeşim. Sen kimdin, nasıl biriydin, kafamın içindikileri nasıl görüyordun? Bunu sana soracak zaman olmadı. Birden ayağın kesildi Mimoza’dan. Bu mekâna bir daha dönemeyeceğini anladım. Feridun’un getirdiği haberler bunu pekiştirdi. O vakıt, dedim, madem dönüş yok artık, son günleri istediği gibi olsun. Feridun’u ikna etmem hiç de kolay olmadı. Ona dedim ki, ressam Rasim benim ölümlerimi gördüğünde ölmüştü zaten. Soluk alıp verdiği, soluk alıp vereceği kaç gün, kaç saat, kaç dakika varsa onu sevdiği şeyden mahrum etmeyelim. Biz onun ölümünü hızlandırmıyoruz. Öyle değil mi Rasim kardeşim, seni biz öldürmedik, ölmüştün zaten. Yaptığım, kalan son günlerini nasıl istiyorsan öyle yaşamandı. Sağ olsun Feridun beni kırmadı. Yarın, vasiyetin üzerine İkizce köyüne gömülecekmişsin. Göl manzaralı villa yapıyor diye arkandan konuşmuşlardı en yakın bil-

dilderin bile. Bir gün o ev bitti, hepimizi içtenlikle davet ettin de Baba Hasan'dan başka gelip gören olmadı. Orayı çok sevdiğini biliyorum. Yaz kış oraya kapanıp resim yapacaktın. Ne kadar resim yapabildin bilmiyorum ama köy evinde az yaşayabildin. Müzeyyen'den sonra hiçbir cenaze törenine gitmediğim gibi sana da gelmeyeceğim." Rasim gülümsedi, "Gelmeyin Sabri Bey," dedi, "İkizce'deki köy mezarlığına artık benimle ilgisi olmayan yüz on kilo ağırlığında bir kadavra konacak. Bakın, ben buradayım."

"O vakıt," diye haykırdı Sabri Bey, "Ressam Rasim'in anısına, herkese benden ellışer gram rakı."

"Ah be Rasim Abi," dedi Feridun, "oldu mu şimdi!"

Sabri Bey, Rasim'e göz kırptı, "Yaşadığım ve buraya gelebildiğim sürece hep masamda olacaksın güzel kardeşim."

Ender'in getirdiği elli gram rakıyı kimsenin göremediği arkadaşlarının masasına doğru kaldırdı. Rasim sağ elini göğsüne bastırıp hafifçe öne eğildi.

DÖRDÜNCÜ KENAR

Kalabalığı görüyor musun Rasim Abi, herkes senin için gelmiş. Hep onunla konuştuğunu, dertleştğini söylediğin Apolyont Gölü tam karşımda. Renginin mavisi solmuş, belli ki o da yasta. Dün akşam Mimoza'nın halini görmeliydin, meğer ne çok sevenin varmış be abi. Ender yas ilan etti. İnanmayacaksın ama Sabri Bey'in herkese elli gram rakı ısmarlamasından sonra Ender de aşka geldi. Akıl alır gibi değildi, Ender herkese elli gram rakı ısmarlıyordu. Doktor durur mu, "Herkes elli gram da benden," dedi. Yaşasaydın da görseydin be abi.

Önümde, bir-ikisi dışında çatısız damlar. Bazı bacalardan duman çıkıyor. Hava soğuk. Şubat ayının son günü. Yoğun bir tezek kokusu ve köpek havlamaları. Anla-

tırdın ya abicim, seni oraya bağlayan bu sesler ve kokularmış. Huzur bulduğum tek yer, demiştin, öldüğümde beni oraya gömün. Köyün altından sükûnetle uzanıp dönümlere ve tarlalara bölünerek stabilize giriş yolunu ana asfalta taşıdıktan sonra tatlı yükseltilelerle göle ulaşıyor ova. Az önce belediyenin yeşil renkli pikabıyla o yoldan getirdiler seni. Mimoza'da, artık son gelişlerinden birinde işaretparmağını yüzüme doğru sallayıp öfkeliymiş gibi gözlerini açmış ve şunu söylemiştin, "Buradan kurtulmam lazım Feridun. Kurtuluyorum da, Mimoza'da son demlenmelerim bunlar. Ender hıyarının villa diye tuttuğu köy evi bitiyor. Hafta sonu ocak ve şömine hallolacak. Pencereler tamam zaten. Mutfak da bitti mi köyde kalırım artık." Dediğin gibi de oldu, köyde kalmaya başladın. Ama aklın Mimoza'daydı arada geliyordun. Oradaki hayatından çok memnundun. Gide gele seni tanımış ve sevmişti köylüler. Kendi içkilerini yapan arkadaşlar edinmiştin. Birbirimizi bir türlü buluyoruz be abi, içki-den kurtulurum diye gittiğin o yerde başka bir şey bekliyordu seni. Ender'e borç yapmak, çizdiğin suretlerin karşısında elli gram rakı beklemek bitmişti köyde. Resim yapmaya büyük istek duyuyordun orada. Sergi açmayı hedefliyordun. En büyük arzun buydu. Arkadaşlarını özlemesen buraya adımını atmayacaktın ama yapamıyordun. Hepimizi ısrarla çağırdın köye ama hiçbirimiz gelmedik evini görmeye. Bıkmadan usanmadan yolu tarif ediyordun: İzmir yolunu takip ediyorsun. Solda Gölyazı "Apolyont", geçiyorsun bir rampa. Rampanın bitiminde sağdaki ilk köy: İkizce. Köye girip batıya sapmadan yolu takip edersen bana gelirsiniz: en tepedeki ev. Mimoza'daki dostlarının çoğu burada ama sen yoksun. Bir keresinde ne demiştin, "Dünyaya erken gelmiş bir marangozun oğluyum, gomalak cilalı, kaveleli gürgen tabut nasıl da yakışır bana." Bunu bir şiirimde kullanırım diye not et-

miştim ama kullanamadım Şimdi pikabın arkasında, sana hiç yakışmayan bir tabutun içinde giriyorsun goremediğin koyune. Kış güneşi tarlaları, ağaçları ve gl boyadıktan sonra yine bulutların arkasına saklandı. Resim malzemelerin yanında olsaydı Şimdi bu havayı nasıl boyar, nasıl anlatırdın. Yüzünde o çarpık ve kırgın gülüşü görür gibiyim; “Anlatamazdım,” derdin. Çünkü bir akşam Mimoza’da, “Ben hiç anlatamadım,” demiştin, “denedim ama dinleyenim olmadı.” Bize de sitem ediyordun. Haklıydın. Yazdıklarımaya ilk kez, “Bunlar şiir,” diyen sendin Rasim Abi. Sigaranın bitlediği tok sesinle ne güzel okumuştun şiirimi de bütün Mimoza bir ayindeymiş gibi sessizce dinlemişti. “Vay be,” demişlerdi, “bunları Feridun mu yazmış!” Ben de şaşırmıştım abi, bunları gerçekten ben mi yazdım, demiştim. Güzel olan şiirler değil, senin okuma biimindi. En çok da Sabri Bey etkilenmişti. Sana yüz gram rakı göndermiş, başını önüne eğip uzun süre öyle kalmıştı. Sabri Bey seni çok seviyordu Rasim Abi, ama asıl o resmi çizdiğin geceden sonra tavırları değişti. Sabri Bey’in yanı sıra başkalarını da izmiştin peçete kâğıdına; bir de ge kadın vardı ki, hepsi bize yabancıydı. Sana kaç kere onların kim olduğunu sordum ama cevap vermedin, ben de bilmiyorum kafadan uydurdum işte dedin. Kafadan uydurmamıştın Rasim Abi, sen ancak gördüklerinin resmini iziyordun. Evine kaçak taşıdığım içkilerin parasını Sabri Bey veriyordu, bunu Mimoza’da kimse bilmiyordu. Zaten dışarıdan alıp getiriyordum. “Ona kötülük etmiyor muyuz,” diyordum, “etmiyoruz,” diyordu. “Onu öldürüyoruz,” diyordum, “o zaten öldü evladım,” diyordu, “bırakalım da içkiyle güzel güzel vedalaşınlar.”

Şimdi benim gördüğüm, senin goremediğin ama hissettiğin de o; renk değil, hem canlı hem cansız başka bir şey bu. Alıp seni sonsuzluğa götüren, orada tek başına

bırakan bir şey. Sırtımı meydandaki kahvenin duvarına yaslayıp diz çöküyorum önünde ve uzun süre kalıyorum öyle. Köye göre oldukça büyük iki minareli camisinin karşısındayız ve sen tabutun içindesin. İkizce'de bir Tibet Bardrosu bu. Sesin kulaklarımda çınlıyor şimdi: "Rahatla ve sessiz ol," diyorsun, "kendi merkezini bul ve orada dur. Bedenin başına ne gelirse gelsin oradan ayrılma. Sadece tanık ol olup bitene. Hiçbir biçimde oraya girme. Anımsa ki sen yalnızca bir tanıksın. Bu senin gerçek doğan. Bunu anımsayarak ölürsen teker duracaktır." Birisi öldüğünde tekrarlanan bir mantraymış. Bursa'daki evinde (sen, hem oradaki hem de köydeki için benim değil, karımın evleri diyordun ısrarla) sana korka çekine içki getirdiğim bir gün söylemiştin bunu. Ve kedin Çita kulaklarını dikmiş büyük bir dikkatle seni dinliyordu. "O var ya," demiştin işaretparmağını Çita'ya doğru sallayarak, "hepimizden daha insan."

Rasim Abi, Sabri Bey bana öyle bir iş etti ki, şimdi tabutunun karşısındayken katilinmişim gibi hissediyorum kendimi. Rüyalarım giriyorsun. Ama bana kapıyı açtığında yüzünde öyle çocuksu, öyle içten bir gülüş oluyordu ki, Sabri Bey haklı galiba diye düşünüyordum. "Çita," diyordun ayaklarının dibinde dikilen kedine, "bak Feridun Amcan, babana cici mama getirmiş." Yatışmak istiyordun. Mimoza için sahte ve sanal bir dünya dediğin halde oradan kopamıyordun. Yakalanma korkusuyla sana her geldiğimde o sahte ve sanal dünyayı, tek tek herkesi soruyordun. Aklın Mimoza'daydı. Oradakilerle aynı havayı koklamak istiyordun. "Onların hem paraları var hem de sağlıkları yerinde," demiştin bir gün. Gözlerini kısınca yüzündeki çizgiler ikiye katlanıyordu. Yaşlanmanın ve yalnızlığın gerçeği idi bu; her şeyi olduğu gibi kabullenmek gerektiğini kaç kez konuşmuştuk. İşte senin için de acı olan buydu; içindeki hiçbir yangını söndüre-

meden bu kadar vakitsiz her şeyi bırakmayı kabullene-
miyordun. Bunun için acı çekiyor ve kahroluyordun.
Ama bu acı madalyonun sadece bir yüzüydü. Söylemek
istediklerinin yetersizliğini gördükçe kendine daha da
kahrediyordun. Sen aslında yaşadıklarından değil, gerçek
hakkında oluştura geldiğin düşüncelerinden acı çekiyor-
dun. Başta kendin olmak üzere kandıramayacağın kimse
yoktu artık. Sana içki taşırken sığındığım tek nokta da
buydu. Bütün yollar kapanmıştı. Sen bitmiştin. Seni yok
eden zehri sonuna dek kullanmak istiyordun. Hiçbir dö-
nüş, kurtuluş yolu kalmadığına göre ne yapabilirdim? Şu
anda tabutunun karşısında pişman mıyım? Bilmiyorum
Rasim Abi, kafam karmakarışık ve çok üzgünüm. Sabri
Bey ne demişti biliyor musun, "Eğer bu desteği yapmaz-
sak kolonyayı sulandırıp içecek, yazık değil mi!" Bu beni
rahatlatmak için uydurduğu bir şey miydi, bilmiyorum.
Yapar mıydın, bilmiyorum. Çok çaresiz kalırsam ben ya-
par mıyım, onu da bilmiyorum.

Köy meydanı, aralarında başını örtmüş şehirli ka-
dınların da bulunduğu bu kadar kalabalığı büyük ihtimal
hiç görmedi. Nasıl görsün ki abi, köyün nüfusu kaç?
Kahvede de ilk kez kadınlar oturmuş çay içiyor olmalıy-
dı. Ne çok sevenin varmış. Mimoza'yı, seni ve bizi yazan
arkadaşını izliyorum. Sürekli sigara içiyor ve gözünü
kırpmadan tabutuna bakıyor. Tabutun içinde yatanın sen
olduğuna inanamıyormuş gibi bir hali var. Meyhane ar-
kadaşlarının çoğu burada. Tunç Abi ile Zeki'yi göreme-
dim. Ender de gelmiş. Bu konuda vefalıdır bilirsin. Müş-
terilerini gömmeye alışkın olmasına karşın üzgün görü-
nüyor. Elleri göbeğinin altına bağlı, boynu bükük ve göz-
leri kapalı. Klasik cenaze duruşu. Az önce saygıyla karı-
sının elini sıkıp taziyesini bildirdi. Acılı karısının göstere-
bileceği tepkileri göze alıp gelmiş işte. Helal olsun, ben
cesaret edemezdim. Sabri Bey yok. Onun katılmayacağı-

nı biliyordum çünkü hiçbir cenazeye gitmiyor. Çok ölüsü var Rasim Abi. Cenazelerin artık yüreğini kaldırmadığını söyledi ve, "Ressam kardeşim beni anlar, gönül indirmez," dedi.

Eski arkadaşların olduğunu tahmin ettiğim bir grup kahvenin önünde, ellerinde çay bardaklarıyla ayakta dikilmiş konuşuyorlar. Arada gülümsediklerini görüyorum; herhalde anılarınızdan söz ediyorlar. Yazar arkadaşın da şimdi onlarla birlikte. Biraz toparlamış, sonucu kabul edilmiş gibi görünüyor.

İkinci namazı bitti. Az sayıdaki cemaat çıktı. Ne olacak ki, köydekiler işte. Cenaze namazı için hoca tabutun başına gelince camiye gitmeyip kahvenin önünde bekleyen tanıdıkların, yakınların, arkadaşların tabutunun önünde saf tuttuk. Hocaya köydeki doğal sesler eşlik ediyordu; horozların zamansız ötüşü ve tavuk gıdıklamaları, bir köpeğin huzursuz havlaması. Bence hepsi senin içindi.

Hakkımızı üç kez yüksek sesle helal ettik. Sen de helal et. Sonra, "İkizce'deki benim çukurum," dediğin yere doğru yola çıktık. Senin yaşlarında biri, arkadaşın olsa gerek, "İşte son yolculuk," diye mırıldandı yanı başımda. Oysa sen bu söyleniş biçimini hiç sevmezdin. Bütün televizyon kanallarının haber sunucuları sözleşmiş gibi, başka türlü ifade edilemezmiş gibi, "Son yolculuğuna uğurlandı," derler ya, buna çok gıcık olurdun. Sana içki getirdiğim ve seni son kez gördüğüm o gün söz etmiştin bu çukurdan. İkizce'ye gömülmekti vasiyetin çünkü mezarlık göle bakıyordu. Çünkü sen ölü de olsan gölle konuşmak istiyordun; kambur meşe ağacınla, her anlattığını dikkatle dinlediğini söylediğin Çita'yla olduğu gibi. Karın bu isteğini, daha doğrusu vasiyetini İkizce muhtarına iletmiş. O güne kadar köyün dışından kimsenin gömülmediği mezarlıkta sadece senin için yer vereceklerini

söylemiş muhtar. Demek köylüler de çok sevdi seni. Halbuki, demiştin gülerek, "Mübadeleden önce Rumlar yaşıyormuş orada, daha sonra Yunanistan göçmenleri yerleştirilmiş. Yani, onlar geldiklerinde köyün bir mezarlığı varmış. İkizce sakinlerinin ilk ölüleri toprağa verildiğinde köyün yabancıları değil miydi? Muhtarınki de laf mı şimdi?"

Tabutunu bir ara ben de omuzladım Rasim Abi, ağırdın. Çok ağır.

ZAMANSIZLIK

Zile yeniden basıp bir süre bekledim. Geleceğim saati biliyordu, yine de, "Kim o?" diye sordu. "Benim, Erhan," dedim. Anahtar yuvasında birkaç kez döndürüldü. Hafifçe aralanan kapıda Şerife Hanım'ın tek tel saçının bile görünmeyeceği biçimde tülbentle sıkıca bağladığı başı göründü; bir baykuşu andıran kocaman gözleriyle, biraz da endişeli bir biçimde bakıyordu. Zili çalmamla kapının açılması arasında geçen zaman her zamanki gibi başörtüsünü bağlamasıyla ilgili olmalıydı. Bu hep böyle miydi yoksa geleceğimi bildiğinden mi kapıyı kilitlemişti; bilmiyorum. Haber vermesem, çat kapı zile bassam yine aynı şeylere tanık olur muydum, onu da bilmiyorum. Bilmek istemiyorum. Burada güçlkle kurulmuş dengeleri korumalıyım. En büyük korkum, "Ben yapamıyorum," demesi. Ücretini artırmak için bir blöfse onu görebilirim de, ya gerçekten yapamıyorsa... İşte o zaman her şeye yeniden başlamak zorunda kalacaktım. Daha önceki gelişerimde olduğu gibi, kötü bir haber verecekmiş de nasıl söyleyeceğini bilemeyen son derece üzgün ve çaresiz bir ifade oturmuştu Şerife Hanım'ın yüzüne. Ağlamaklı bir sesle, "Hoş geldiniz," deyip başını önüne eğdi ve içeri girmem için iki adım geri çekildi. İlk zamanlar bu görünüşü ve davranışı karşısında elim ayağıma do-

lanır, "Ne oldu, hemen söyle," dememek için kendimi güç tutardım. Ama alıştım artık. Daha doğrusu onun bu davranışının ardında neyin yattığını anlayınca az da olsa rahatladım. İçinde bulunduğu durumun güçlüğüne, aldığı ücretin bunu karşılamadığını dolaylı olarak anlatmaya çalışıyordu. Biliyordum. Açıkça söyleyebilirdi. "Çok yoruluyorum," diyebilirdi. "Hiçbir şey bir yıl önceki gibi değil, şartlar günden güne ağırlaşıyor," diyebilirdi. "Bu paraya bu iş yapılmaz," diyebilirdi. Ama diyemiyordu. Diyemezdi çünkü buna ihtiyacı vardı. Dese ne değişecekti ki? Çaresiz olmasa bir gün bile durmayacağını biliyordum. Onun kadar ben de çaresizdim. Her seferinde, "Senin bu durumunu kullanan biri değilim, elimizdeki avucumuzdaki ancak buna yetiyor," demek istiyor ama diyemiyordum. Bu sessiz konuşma ikimiz için de son derece yıpratıcıydı.

"Nasılsınız Şerife Hanım?"

Her zamanki ezik sesiyle, "Allah'a şükür," dedi. Yüzüme değil yere bakıyordu. Görünüşümden belli değil mi, kapısı içerden kilitlenen bir evde tutsak gibi yaşamak kolay mı, demek istiyordu. "Artık tuvalet sorunumuz da var Erhan Bey, üstünü başını batırıyor, yıkatmak istemiyor. Kokuyor. Bir gece sabaha kadar o kokuda uyumaya çalıştım. Geçen gün pisliğini bulaştırdığı hela terlikleriyle salona girdi, halının üzerinde dolaştı, inadına yapıyor-muş gibi. Sildim sildim de arıtamadım halıyı, yıkatmaya verdim, bu da ayrıca masraf tabii, söylerken utanıyorum." Bir önceki gelişimde anlatmıştı bunları. O zaman konuşurken sesindeki tını neyse şimdi de öyleydi.

Yağmur damlaları kabanımdan marleye damlıyordu. Çıkarıp vestiyere astım.

"Kusura bakmayın, işlerim nedeniyle birkaç gün geciktim," dedim. Bu özrüm karşısında sessiz kaldı. Yalan söylediğimi anlamıştı. Suskunluğunu, "Bir daha olmasın," biçiminde algıladım, "sen annenin bu durumuna katlanamıyorsan, bahaneler uydurup kaçırıyorsan ben ne yapayım," der gibiydi. On gün önce telefon etmiş ne zaman geleceğimi sormuştu; çünkü paraları iyice azalmış, alt bezi bitmiş ve eczaneye borç yazdırmış. İşlerim nedeniyle o sıralar gelemeyeceğimi, PTT havalesiyle bir miktar para göndereceğimi söylemiştim. O zaman da inanmamıştı. Haklıydı. Annemin yaşamı pamuk ipliğine bağlıydı artık. Evet, hiçbir işim yoktu, gelecek gücü kendimde bulamadığım için ertelemiştim. Kaçmıştım. Kaçıyordum. Yıllar önce yazlıkta gördüğüm ve çok etkilendiğim bir olay sık sık gözümün önüne geliyor, rüyalarımın bile giriyor. Bir sabah yürüyüşünde sahil yolunda rastlamıştım onlara. Hafif kamburu çıkmış, çok zayıf, sakallı bir adam tekerlekli sandalyede yaşlı bir kadını gezdiriyordu. Annesiymiş, daha sonra market işleten gençten öğrenmiştim. Konuşmuyorlardı. Adamın dudağının kenarında sigara tü-

tüyordu. Sonra her sabah gördüm onları. Adamın bacakları neredeyse kollarımın inceliğindeydi ve sigarası hiç eksik değildi. Aynı anda sonlanmasını istedikleri bir yolculuğa çıkmış gibiydiler. Görmediğim sabahlarsa fellik fellik aradım onları. Aralarında konuştuklarına hiç tanık olmadım. Bu sessiz çılgınlık derinden yaralamıştı beni. O adam kadar güçlü değilim ben. Kaçıyorum. Ama ne kadar kaçmaya çalışsam da kaçamıyorum çünkü onu böyle görmeye dayanamıyorum.

“Annem nasıl?” dedim.

“Eh,” deyip boynunu büktü. Gözlerini de kapamıştı. “Eh” iyi mi demekti, kötü mü onu biraz sonra anlayacaktım.

Salonun kapısından başımı uzattığımda; orada mı, uyuyor mu, oturuyor mu diye içeri baktığımda, çekmeli İskandinav divanın ucunda, her zamanki yerindeydi annem ve karşısındaki duvara bakıyordu. Aslında hiçbir yere bakmıyordu. Evindeydi ama Şerife Hanım da, ben de onun şu anda nerede olduğunu bilmiyorduk. Zil sesini duymamış olmalıydı. Kulakları çok az işitiyordu. Birçok şey gibi bunun da farkında değildi ve birçok şey gibi artık dış seslere ihtiyacı yoktu. Şerife Hanım’a telefon ettiğimde geleceğimi söyleme demiştim. Söylememiş. Aslında bunun artık bir önemi kalmadığını biliyorduk. Söyleseydi bile kısa süre sonra unutacaktı. Altı ay öncesine kadar geleceğimi öğrendiğinde yerinde duramıyor, ikide bir pencereye gidip dışarı bakıyor ve nerede kaldığımı soruyormuş. Salona girince, “Anne,” dedim. Beni görünce yüzüne çok iyi bildiğim ve özlediğim gülüşü yayıldı. Nereye gityse oradan dönmüş, beni tanımıştı. Sağlıklı olduğu zamanlardaki gibi bakıyordu. Nasıl da sevinmişti. Kollarını iki yana açtı. Kucaklaştık. Yanaklarımı defalarca öptü. Bana bakıp bakıp sarılıyor, “Oğlum, oğluşum,” diyor, yıllarca görüşmemişiz gibi özlem gideriyordu.

Şerife Hanım yanımızageldiğinde mantosunu giymiş, başına dışarıda kullandığı eşarbını bağlamış, çıkmak üzere hazırlanmıştı ve elinde öteberisini doldurduğu bir naylon torba tutuyordu. Yine aynı yakaran ses tonuyla, "Ben gidiyorum Erhan Bey," dedi.

"Peki," deyip onu geçirmek üzere kalktım.

"Lütfen rahatsız olmayın."

"Anahtarı aldınız değil mi?"

"Aldım, aldım... Sağlıcakla kalın."

"Yarından sonra bu saatlerde gelirsiniz..."

"Tabii Erhan Bey, merak etmeyin."

"O kadın kim?" dedi annem. Yüzü asılmıştı.

"Şerife Hanım," dedim, "seninle birlikte kalıyor ya."

"Karın mı?" diye sordu başını bükerek.

"Değil," dedim.

"O zaman bu evde ne işi var!"

Bir şey diyemedim. Şerife Hanım henüz çıkmamıştı, bu konuşmayı duymuş olmalıydı. Dış kapı usulca kapandı. İki günlüğüne, sıkışıp kaldıkları bu daracık dünyanın dışında; kızlarının, torunlarının yanına bir soluk almaya gidiyordu. Çıkmadan önce, gece ve sabah içireceğim hapları, sırtına yapıştırılacak bandı gösterirken –onların ne zaman ve nasıl kullanılacağını Şerife Hanım'a anlatan bendim oysa– yine de aklı annemdeydi.

Birden ne olmuştu anneme? Nereye kaybolmuştu? Yan yana oturuyorduk, elini elimin üzerine koyup gülümseyerek bana bakıyordu. Beni gördüğüne sevinmişti ama gözlerinde o tuhaf boşluk vardı. Bir şeylerden emin değildi, korkuyor gibiydi. Sonra başka bir yere ve zamana gidiverdi. O kadar hızlı konum değiştiriyordu ki, onu izleyemiyordum.

"Ne güzel çalışıyor," dedi.

"Kim?"

“O adam işte,” deyip çenesiyle karşımızdaki koltuğu gösterdi. “Akordeon çalıyor.”

Annemin gördüklerini göremiyor, duyduklarını duymıyordum. En sevdiği enstrümandı. Çok küçüktüm ama dayımın bir akordeonu olduğunu anımsıyorum. Kira pikniğe gittiğimizde çalardı, hep birlikte Boşnakça şarkılar söylerlerdi.

Birden yüzü değişti annemin. Kaygısı daha da artmıştı.

“Keşke öyle demeseydim,” dedi.

“Kime?” dedim.

Orada olduğumu yeni fark etmiş gibi boş boş baktı yüzüme. Kimi incitmişti, kimin gönlünü almak istiyordu? Bilmiyordum.

“Boş ver anne,” dedim, “öyle demekle iyi etmişsin.”

Bu destek hoşuna gitmişti.

“Amaan, kızarsa kızsın,” deyip omuzlarını silkti. Sonra da gülmeye başladı. Ben de güldüm. Nerede olduğunu bilsem, yanına gidebilsem belki yardım edebilirdim. Annem mekânı ve zamanı yitirmişti. Zamansızlık onun için değil ama yakın çevresi için acı vericiydi.

Bir şey demeden kalktı. Salondan çıktı. Koridor boyunca yürürken iki yana sallanıyordu. Ne kadar yaşlandığını düşündüm. Yine de iyiydi, sağlıklıydı, görünürde hiçbir şeyi yoktu. Banyo ve tuvaletin kapılarını geçip odasına girdi. Yatacaktı herhalde. Günün büyük bölümünü uyuyarak geçiriyordu. Yanılmışım. Döndüğünde eşarbını başına bağlamış, dirsekten büktüğü koluna mantosunu asmış, öbür eline de naylon bir torba almıştı. Sessizce onu izliyordum.

“Ben hazırım,” dedi.

“Neye hazırsın anne?”

“Gideyim artık, bekliyorlar.”

“Nereye gideceksin? Kim bekliyor?”

Bu soruların bir anlamı yoktu. Yanıtını o da bilmiyordu. Bir an duraksadı, henüz giymediği mantosuna ve yanına aldığı torbaya baktı.

“Çay yapayım,” dedim, “içelim öyle gidersin.”

Çocuk gibi yüzünü astı.

“Canım istemiyor.”

“Ama ben senin için geldim anne. Beni bırakıp nereye gideceksin. Hem dışarıda yağmur yağıyor.”

Durdu. Düşündü. İçinde bulunduğumuz mekâna ve zamana çekebilmeyi başarmıştım onu. İşte buna kıyamazdı. Kendisini görmeye gelen oğlunu bırakıp bir yere gidemezdi. Hiç istekli olmadığı halde, “Peki, içelim o zaman,” dedi. Mantosunu koltuğun arkasına koydu. Eşarabını çözüp onu da üstüne yerleştirdi. Çay içtikten sonra gidecekti. Mutfağa geçmek için kalktığımda yanına aldığı naylon torbanın içine baktım, Şerife Hanım’ın seccadesi ile tespihi vardı.

“Sen otur,” dedim, “çayı demleyip hemen geliyorum.”

Ormanda tek heceli bir sesle belli aralıklarda öten kuşu nasıl anlayamıyorsam annemi de anlayamıyordum.

*

Kapının sesine uyandım. Gelen her kimse zili çalmıyor, dikkatlice, başkalarını rahatsız etmekten çekinir bir biçimde kapıyı tıklatıyordu. Annem mi kalkmıştı? Kilitlediğim kapıyı bir biçimde açmış, dışarı çıkmış ama yaptığına pişman olup içeri mi girmek istiyordu. Kalktım. Hızla koridoru geçip annemin odasına girdim. İçerisi sokak lambasının ışığıyla loştu. Annem yatağındaydı. Kapı yeniden tıklatıldı. Bu kez parmak uçlarıma basarak girişe döndüm. Gözleme merceğinden baktım. Dışarısi karanlıktı, kimse görünmüyordu. Kapı yeniden tıklatılınca anahtarı iki kez çevirip kilidi açtım. Karşımda fötr şapkalı yaşlı

bir adam duruyordu. Bana hiç de yabancı gelmeyen bu yüze baktım bir süre. Eski Yeşilçam filmlerinde izlediğim, son dönem televizyon dizilerinde yeniden ortaya çıkan Ediz Hun olduğunu düşündüm önce; ama değildi.

“Beni tanıyamadın mı?” dedi.

“Hayır,” dedim.

Güldü.

“Bu halimle tanıyamazsın tabii,” dedi, “ben Tom.”

“Kusura bakmayın,” deyip kapıyı kapatıyordum ki ayağını dayadı.

“Yüzüme daha dikkatli bak,” dedi, “ben Yüzbaşı Tommiks'im.”

Birden başım döndü, ayaklarımın bağı çözüldü. Düşmemek için kapıya tutundum. Sıkı sıkı yumduğum gözlerimi açtım. Hâlâ karşımdaydı.

“Beni içeri almayacak mısınız?”

Kapıyı açtım. İçeri girdi. Üzerinde iki yanı şeritli tayt gibi siyah pantolonu ve dizlerine dek gelen çizmeleri, belinde işlemeli kalın kemerine bağlı kılıfında tabancaları vardı. Uzun kollu gömleğinin kol kapakları ve omuzları apoletliydi, kravat yerine geçen boyunbağı ile çocukluğumun kahramanı evime gelmişti. Yaşlanan yalnızca yüzüydü, fiziğini olduğu gibi korumuştum. Onu böyle göreceğimi hiç düşünemezdim. Çok heyecanlanmıştım. Hiçbir şey söylemeden salondaki İskandinav koltuğa, annemin her zamanki yerine oturdu.

“Doktor ve Konyakçı neredeler?”

“Öldüler,” dedi.

“Nasıl yani? Hangi macerada, nerede, ne zaman?”

“Hiçbir macerada değil,” dedi Yüzbaşı Tommiks, “ecelleriyle öldüler.”

“Bu mümkün değil!”

“Benim yaşlanmam nasıl mümkünse onların ölmesi de mümkün. Çünkü biz çizgi romanların dar dünyasından sıkılmıştık. Onun dışını merak ediyorduk. Bir biçim-

de çıkmayı başardık ve bizim için durdurulmuş olan zaman hızla akmaya başladı. Önce kayınpederim Albay Brown bir astım krizi sonucu hayata gözlerini yumdu.”

“Kayınpederin mi!” diye şaşkınlıkla sözünü böldüm.

“Evet, kayınpederim. Çizgi roman karelerinden kurtulunca Suzi’yle evlendik ama birden yaşlanmaya başladığımızı fark ettik.”

“Suzi ne oldu peki?”

“O da burada. Alanyurt’ta TOKİ evlerinde kirada oturuyoruz. Çocuğumuz olmadı. Birbirimizden başka kimsemiz yok.”

“İyi de böyle çift tabancayla nasıl dolaşıyorsun ortaklıkta?”

“Dolaşmıyorum ki, sana geleceğim için kuşandım bunları.”

“İyi ki geldin, hoş geldin de benden ne istiyorsun?”

“Her şeyin değiştiğinin farkında değil misin? Zamanı durdurabilir misin?”

“Öyle bir amacım yok ki.”

“Var!” diye haykırdı. Öyle bağırdı ki annemin uyana-cağından korktum. “Sen benim kaçıp kurtulduğum çizgi roman karelerine dönmek istiyorsun.”

“Hayır istemiyorum, öyle bir dünya yok.”

“Peşinde olduğun öyle bir dünya değil; zaman! Sana gelmemin nedeni de bu. Zamana kafana takma çünkü o da yok.”

“Nasıl olur?”

İki tabancasını aynı anda çekip karşı duvara ateş etti.

“İşte böyle olur,” dedi.

O anda bağırarak yerimden sıçradım. Neredeydim? Ne oluyordu? Başımda dikilen dağınık uzun beyaz saçlı, gecelikli kadın kimdi?

“Anne!”

“Efendim,” dedi. Sakindi, tuhaf bir biçimde gülüm-süyordu.

Annemin gün boyu oturduğu, benim gece yatak olarak kullandığım ve Tommiks'i ağırladığım divandan doğruıldum. Kalın perdeleri çekmediğim için salon dışarının ışığıyla loş bir aydınlıktaydı.

"Ne oldu, neden kalktın?" dedim.

"Hazırlanayım mı? Ne zaman yola çıkarız?"

"Daha sabah olmadı anne."

"O zaman ben biraz daha yatayım mı?"

"Yat."

Yüzümü avuçlarının arasına aldı, yanaklarımdan defalarca öpüp sıkıca sarıldı.

"Artık evimize gidelim," dedi.

"Gideriz anne," dedim, "hele bir sabah olsun."

NASIL OLSA GİDECEKSİN

Rüyalarımnda sık sık daha önce gitmediğim ama bir zamanlar orada yaşamışım gibi çok iyi bildiğim mekânlar da bulurum kendimi. Caddeler, sokaklar, evler, dükkânlar, barlar, insanlar, her şey tanıdıktır. Yine de yabancıymışım gibi gelir, tedirgin olurum. Az sonra nasıl bir durumla, kimlerle karşılaşacağımı, neler olacağını bilirim. Beni korkutan her şeyin yineleniyor olmasıdır; bir mekânın içinde kaybolmaktan çok orayı yitirmiş olmanın hüznünü yaşarım.

Yalnızca rüyalarımnda ziyaret ettiğim, en çok gittiğim ve tedirgin olduğum, hatta korktuğum mekânların başında o ada gelir. Oysa ben Adalar'ı bilmem. Kısa günlük geziler dışında –ki, sayıları herhalde beşi geçmez– bir adada bulunmadım. Denizden uzak bir kasabada doğup büyüyen, yüzmeyi derelerde öğrenen biri için “ada” büyüdü bir sözcüktü. Bir keresinde –on yedi, on sekiz yaşlarında olmalıyım– İstanbul'dan Yalova'ya vapurla giderken şiddetli bir lodos fırtınasına yakalanmıştık ve vapur iki saat kadar Büyükada İskelesi'nde mahsur kalmıştı. Çıkıp adada biraz dolaşmıştım. Sokaklarda kimseler yoktu. Rüzgâr öylesine güçlüydü ki, ağaçlar bir ayindeymiş gibi eğilip bükülüyordu. Sonra, başlarını aşağı yukarı sallayan iki atın çektiği boş bir fayton geçmişti yanımdan. Bir evin geniş

pencereli salonunda, koltuğa oturmuş dışarısını seyreden, elinde büyükçe bir fincan olan beyaz saçlı, oldukça kilolu bir kadın görmüştüm. Onun beni gördüğüne emin değildim. Bir film izliyormuşum gibiydi. Gizemli bulduğum, ilgimi çeken yerlerdi adalar.

Rüyalarım da kendimi bulduğum ada ise bütün bunların dışındaydı ya da hepsini kapsıyordu. Gözlemlerimin yanı sıra okuduğum roman ya da öykülerdeki mekânlar da işin içine karışıyordu. Tek bildiğim, oraya yalnızca deniz yoluyla gidilebileceğiydi. Uçaklar bir yana helikopterlerin bile inip kalkacağı bir alanı olmayan, dağlık ve çam ormanlarıyla kaplı bir adaydı. Sürekli rüzgâr esiyordu. Adı neydi, bilmiyordum. Böyle bir ada var mıydı, onu da bilmiyordum. Büyükada, Heybeliada, Burgaz, Marmara Adası, Avşa, Bozcaada ve Cunda'yla sınırlıydı gördüğüm adalar. Bu hiçbirine benzemiyordu. Mimarisi Kuzey Avrupa ülkelerini andırıyordu ama ben oralara da gitmemiştim ki! İzlediğim filmler ve çocukken okuduğum çizgi romanların izi olmalıydı. Günlük yaşamını astrolojiye teslim etmiş, metafizikten batıl düşüncelere kaymış, her türlü faldan medet uman bir arkadaşım, rüyamda gördüğüm o tanıdık mekânların daha önceki hayatımda yaşadığım yer olabileceğini söylemişti. "Rüyada kendini uçarken görüyor musun?" demişti. Görüyordum. Nasıl? demişti, detay istiyordu. Zıplıyor, ayaklarım yerden kesildikten sonra dizlerimi büküyor ve ayak bileklerimi tutuyordum. Havalanmam için bu kadarını yapmam yeterliydi. Sonra yükseliyor, dans eder gibi dalgalanarak uçuyordum. Verdiğim bilgiler bu konudaki görüşümü pekiştirmişti. Oralarda dolaşırken şimdiki zamanda da değilmişim, o yıllara geri dönüyormuşum. Hatta birkaç kez gelmişim dünyaya. Daha önceleri kötü biriymişim. Ama bu sonuncuymuş. Bir ödül gibi. O nedenle de iyi biri olarak gönderilmişim. Belki cezaydı, kötülüklerin kefarecini

ödemeye programlanış da olabilirmişim. Rüyalarımın zaman zaman daha önce yaşadığım yerlerin girmesi ve yakalanma korkusu yaşamam bu yüzdenmiş. Endişelenmem gerekmiyormuş çünkü bütün bunların bana bir zararı yokmuş.

Çocukken okuduğum çizgi roman *Teksas*'ın kahramanı Çelik Blek İngilizlerden kaçarken buna benzer kasabaların dar, karanlık sokaklarında koşardı. Dik çatılı evler, iç karartıcı meyhaneler, işbirlikçi, ihbarcı kötü adamlar. Okurken ben de oralardaymışım gibi ürperirdim. Rüyalarımın dolaştığım yerler çizgi romanlardaki mekânlara benziyordu. Hatta başka yerlerle iç içe geçerek farklı bir yapıya bürünüyordu. Örneğin bitki örtüsü Ege ve Akdeniz kıyılarımızdaki gibiydi. Kırmızı ve beyaz zakkumların iki yanını süslediği, denize dik inen daracık sokaklarında kimse olmazdı. Beyaz badanalı iki-üç katlı ahşap evlerin gül cennetine dönüşmüş bahçelerinde daha önce hiçbir yerde görmediğim büyüklükte ortancalar, manolyalar, mimoza, gülibrişim ve defne ağaçları vardı. Bu biçimiyle Büyükada'ya çok benzerdi. Kapılarla pencere panjurları hep kapalı olurdu evlerin. Terk edilmiş gibi görünse de içlerinde insanların olduğunu, küçücük bir delikten dışarıyı gözlediklerini ve korkuyla bekleştiklerini düşünürdüm.

Bir keresinde adanın daracık sokaklarında yürürken iki katlı eski bir taş evin girişteki küçük penceresinden, ancak o çerçeveyi doldurabilen bir atın başını görmüştüm. Göz göze geldiğimizde öylece kalmıştım. Hülyalı bakışlarıyla beni süzmüş, sonra da gülmüştü. Alaycı bir ifadeyle, "Burada ne arıyorsun?" demişti. Konuşmuştu. Oraya ait olmadığımı anlayan ata ne diyebilirdim ki. Koşarak uzaklaşmıştım.

Kendimi adanın sokaklarında buluyordum da oraya nasıl gittiğimi bilmiyordum. Bir yerden gemiye binmiş

olmalıydım. Nasıl bir yolculuktu? Kaç gün sürmüştü? Yoksa bir kuş gibi uçarak mı konmuştum adaya. Çünkü rüyalarım da uçabilen biri idim.

Ortalıkta hiç kimse olmazdı. Bazen insanların gölgelerini göürdüm ama onlarla karşılaşmazdım. Sahipsiz gölgelerin dolaşması korkutmazdı beni. Çünkü martılar vardı. Onların sesi hoşuma gider, güven verirdi. Kuş türleri arasında papağan ve muhabbetkuşları gibi ezberciler bir yana –kargaları her konuda ayrı tutuyorum– martı kadar harf dağarcığı geniş başka kuş düşünemiyordum. Heceliyorlardı ve konuşmaları çok yakındı. Sokaklarda sere serpe uyuyan ya da ölü taklidi yapan köpeklerle bahçe duvarlarında heykel gibi oturan kediler, başlarını kurulmuş oyuncaklar gibi ileri geri sallayarak dolaşan tavuklar da son derece güvenli görünüyorlardı, onlar sakirse ben de sakin olmalıydım. Üstelik annemi hatırlatan hanımeli kokusu duyuyordum.

Kasabanın içinde dolaşırken rahattım ama deniz kıyısına inince tedirgin olurdu. İstemesem de ayaklarım beni oraya doğru sürüklerdi. Mimarisiyle birlikte mevsim de birden değişir, hava soğur, bulutlar saçlarıma değecek kadar alçalır ve inatçı bir yağmur her yeri kırbaçla döverdi. Kapüşonunu burnuma dek indirdiğim yağmurluğumun sırtında tepinirdi damlalar. Başka bir yerdi burası; tekinsiz, ürpertici. Islak kaldırım taşları, boş ve karanlık sokaklar, anlamadığım bir dilde yazılmış tabelaların gıcırdayarak sallandığı kapalı dükkânlar. Ne bir köpek olurdu ne de kedi. Martılar da yoktu. Tepede, ağaçların arasına gizlenmeye çalışan eski taş kilise görünmese bile korkuturdu beni. Rüzgârın uğultusu denizde boğulmuş gemicilerin yakaran boğuk seslerine ve kiliseden kesik kesik gelen ölümler korosunun ilahilerine karışırdı. Bu kaçınılmaz yürüyüşün bir adım sonrası daha da sevimsizdi. Ne kadar kaçarsam kaçayım o meydana doğru sürükle-

nirdim. Birçok boş faytonun sıralandığı ayın alanına girerdim. Okları, secdeye varmış gibi yere kapanmış, çilekeş atları için yakaran faytonlar. Bir tapınaktan çok at mezarlığına benzeyen bu yerden korkardım. Kalçalarında incecik kırbaçlar şaklarken dik yokuşları soluk soluğa tırmanan atlar, çektikleri faytondaki kayıtsız, günün tadını çıkarmaya çalışan insanlarla, ne kadar para kazanacağını hesaplayıp duran sahiplerini karşılaşırlardı. Sakatlandıklarında onları zerre kadar sevmeyen sahipleri kendileri için kaygılanır ağlaşırlardı. Öldüklerinde ise adanın ucundaki yardan denize doğru atarlardı. Çilekeş atlar için ağıt henüz yazılmamış, bestelenmemiştir. Onları tek anlayan faytonlardı. Atlar ahırlarına sokulup yem torbaları boyunlarına asıldığında yorgun, daha terleri soğumadan ertesi günü ve adanın yokuş yollarını düşünürken faytonlar sessizce yakarırlardı o alanda. Denize dik inen kayalıklardan atılan atları için dua ederlerdi. Bu ayine eşlik eden müziği yalnızca adanın kedileri ve köpekleri duyabilirdi.

Buraya ısrarla çekilmemin nedeni, belki de onların gözüyle adaya bakmamı istemeleriydi.

Deniz her zaman çalkantılıydı. Küçük tekneler onları karaya bağlayan iplerinden kurtulup kaçmak istercesine çırpınırken, fırtına yorgunu, karinası midye bağlamış yaşlı bir gemi de dipteki çapaya saygısını sunmak istercesine başını ağır ağır kaldırıp indirirdi. Bağlarından kurtulup denize açılmak gibi bir derdi yoktu geminin; çürümeye terk edilmiş gibiydi. Devinimleriyle teknelere deneyimlerini aktarmak istiyordu yalnızca. Ne hale gelmişti ama denizi hâlâ çözememişti; küçük teknelerin bu heyecanı da neyin nesiydi? Açıklarda batmış, sürüklenip kayalıklarda parçalanmış ne çok olaya tanık olmuştu. Denizin öfkesini tanımayanların onu gerçek anlamda sevmesi de korkması da mümkün değildi. Yaşlı gemi bilge gemiydi aynı zamanda; denizin şakaya gelir yanının olmadığını anlatmak istiyordu toy teknelere.

Beni adaya getiren gemi bu olmalıydı. Belki de son görevini yerine getirmişti. Beni geri götürecekti miydi, bilmezdim. Çünkü ne nasıl geldiğimi biliyordum ne de nasıl gideceğimi.

Limana indiğimde güneş batmış olurdu. Hava kararınca sokak lambaları yanardı. O zaman tepedeki kilise daha ürkütücü olurdu. Birden yağmur başlardı. Bu korkuturdu beni çünkü sokak başlarında uzun ve sahipsiz gölgeler belirirdi. Tek sığınacağım yer meydanda pencerelelerinden solgun bir ışığın yayıldığı küçük meyhaneydi. Yaşlı işletmecisinden başka kimse olmazdı içeride. Pencere kenarındaki masaya oturur, sokak lambalarının solgun ışığını yansıtan ıslak kaldırım taşlarına bakardım. Burada gördüğüm tek insan meyhaneciydi. Konuşmazdık. Her seferinde duvardaki panoya iliştirilmiş peçete kâğıtlarına çizilmiş bana çok tanıdık gelen yüzleri ve onları kimin çizdiğini sormak isterdim ama dilim tutulurdu. Çünkü onun resimlere uzun uzun baktığını görürdüm. Eski müşterileri miydiler? Şimdi nerdeydiler? Yalnız insanla-

rın çizgileriydi, anlaşılmamış yaşamların acıklı hikâyelerini anlatıyorlardı. Resimlerdeki yüzler kadar meyhaneci de yabancı değildi. Kirli beyaz önlüğü, beyaz saçları, sol omzuna attığı küçük havlusuyla sessizce yaklaşır, mutlaka gözünün biri hafifçe kısık olur ve bir duble rakıyı önüne koyarken bana acıyarak bakardı. Onu yıllarca birçok filmde izlemiştim. Sinemamızın emektarlarından Faik Coşkun'dan başkası değildi. Bakkal, bahçıvan gibi küçük rollerde göründüyse de ona asıl yakışan meyhanecilikti. Her filmde iyi, anlayışlı ve babacandı. Aşk acısı çeken, yanlış anlaşılmaların kurbanı, içkiden başka tesellisi olmayan başoyunculara bana baktığı gibi bakar, kollarını iki yana açıp çaresizce boynunu büker, yine de istedikleri içkiyi getirip önlerine koyardı. Hatta, "Kendini bu kadar harap etme evladım," deyip elini bu bedbaht adamın omzuna koyduğu, plakta çalan duruma en uygun yakıcı şarkıyla kederlendiği de olurdu ama bu çabası bir işe yaramazdı. Ben de elini omzumda hissedirdim. O bana o kadar yakınken ben ona çok uzak olurdum.

Yağmurlu gecelerin birinde, pencere kenarındaki masada oturmuş ıslak kaldırım taşlarına vuran lambaların ışığına bakarak rakımı yudumluyordum. Yaşlı meyhaneci de dirseğini mermer tezgâha dayamış, başını avucuna yaslamış panodaki resimlere bakıyordu ama biliyordum ki aklı bendeydi. O anda, gençliğimde izlediğim yüzlerce filmdeki mutsuz, aldatılmış ya da imkânsız bir aşkın pençesinde kıvranan oyuncuların birine benziyor olmalıydım. Sevdiğim kız varlıklı gazinocuyla evleniyordu. Ya da öz kardeş olduğumuzu anlamıştık, her neyse... Çaresizdim. Faik Baba bir duble rakıyı ağladı ağlayacak bir yüzle masama bıraktığında meydana açılan sokakların birinin başında beliren gölgeye baktım. İçimde bir şey cız etti, korktum. Faik Baba'ya döndüm, o da benim kadar şaşkındı çünkü bu gölge sahipsiz değildi. Meyha-

neye doğru yürüyordu. İçeri girince durdu. Bize bakmamıştı bile. Muşamba yağmurluğundan ve geniş kenarlı şapkasından süzülen sular ayaklarının dibinde küçük bir gölcük oluşturmuştu. Meyhaneci kadar yaşlı ama ondan daha dinç görünüşlü biriydi. Yanı başımdaki masaya geçti. Şapkasını ve yağmurluğunu çıkarıp boş sandalyeye bıraktı. Faik Baba havlusu omzunda hemen koşmuştu masasına. Önünde saygıyla eğilmişti. Ürkütücü görünüşlü yabancıнын önemli biri olduğunu düşünmüş olmalıydı. Bu mekânda hiç konuşulmadığı için Faik Baba gibi onun da sesini duyamamıştım.

Onunla asıl karşılaşmamız başka bir rüyada olacaktı.

Bir gece, adaya gitmek için hazırlık yaparken gördüm kendimi. Geri dönmeyecekmiş, hep orada kalacaktım gibi topluyordum eşyalarımı. Kaçak mıydım, neydim; gemiye gizlice binmem için birileri yardım edecekti. Üstelik limandan değil, onların belirlediği bir koya gelecek tekneyle açıkta bekleyen gemiye götürülecektim. Güvenilir ellerdeydim. Kıyıda oturmuş sırt çantama yaslanarak bekliyordum. Simsiyah sular kayalara vurdukça beyaz köpükler saçıyor, bir martı mahşeri başımın üstünde dönüp duruyordu. Onların bağırışları arasında bir motorun sesini duydum. Denizde bir karaltı usulca kayalara doğru yaklaşıyordu. Pili bir fenerin ışığı yanıp sönmeye ben de elimdeki feneri açıp kapadım. Bana söylenenleri harfiyen uyguluyordum. Tekne kıyıdaki kumlara baştan-kara yapıp durdu. Beni almaya gelen üç adamın yüzünü göremiyordum. Başlarını yağmurluklarının kapüşonlarına iyice gömmüşlerdi. İçlerinden biri kumsala atladı. Dizlerine kadar gelecek çizmeleri vardı. Sırt çantamı aldığı gibi teknenin içine attı. Ben bindikten sonra tekneyi geri itti. Konuşmadan denize açıldık. Karanlık suları yarak ilerleyen tekne için küçük çarpıntılar bile büyük dalgalara dönüşüyor, ine çıka, ıslanarak yol alıyorduk ışısız

gemiye doğru. Kısaymış gibi görünen yol bitmek bilmiyordu. Yaklaşınca tanıdım onu, adada gördüğüm hurda gemiydi. İp merdivende tırmanırken dizlerim titriyordu. Son basamağı çıktığımda, Faik Coşkun'un meyhanesinde karşıma çıkan yaşlı adamı gördüm. Kollarını küpeşteye yaslamış sigara içiyordu. Beni getiren tekneyi, gemiye çıkışımı görmüş olmalıydı ama ilgisizce denize bakıyordu. İlgisini çekmek için öksürdüm. Dönüp baktı, göz göze geldik. Heyecanlanmıştım. Ne olursa olsun onunla konuşmak istiyordum.

"Sizi tanıyorum," dedim.

"Ben seni tanımıyorum," deyip yeniden denize döndü yüzünü. Ben "siz" demiştim, o ise "sen" diye karşılık vermişti. Girişimimden hoşlanmamış gibiydi. O anda, daha önce hiç düşünmediğim ama birden gelen dürtüyle sordum:

"Adınız Aleks, değil mi?"

"Evet, ben Aleks Zorba; sen kimsin?"

Doğru ya, ben kimdim. Adımı söylesem tanır mıydı?

"Cemil Kavukçu," dedim.

Boş boş yüzüme baktı. Sonra da sırtını döndü.

"Siz Anthony Quinn'e benzemiyorsunuz."

"O da kim?" deyip başını çevirdi.

"Zorba filminde sizi canlandıran ünlü bir oyuncu."

Omuzlarını sarsarak gülmeye başladı, ardından bir öksürük nöbetine yakalandı. Balgamını denize atınca rahatladı.

"Beni canlandıran biri ha," dedi, "canlandırmanın canlandırması, yani suyunun suyu," deyip yeniden gülmeye başladı. Birden ciddileşti.

"Bu gemide ne işin var?" dedi.

"Adaya gitmek için," diye mırıldandım.

"Hangi adaya? Ne adası?"

Eliyle onu rahat bırakmamı isteyen bir hareket yaparak yeniden denize döndü yüzünü. Nereye gelmişim ben?

Küpeşteyi geçtim. Ağır demir kapıyı güçlkle açıp –paslanmış olmalıydı– iç mekâna geçtim. Birkaç adım sonra zabitan salonuna ulaştım. Cılız bir ışıkla aydınlanıyordu salon ve onun dışarı sızmaması için lomboz kapakları indirilmişti. İçerisi kalabalıktı. İlk gözüme çarpan bir köşeye çekilmiş tekilasını içen Konsolos Goafrey oldu. Tam karşısında oturan Raskolnikov ise dalgın dalgın ellerine bakıyordu. Hikmet Benol, Albay Hüsamettin Tambay’la tavla oynuyorlardı bir başka masada. Birbirlerinin farkında değillermiş gibi davranıyorlardı. Kimse kimseyle konuşmuyordu. Volant ve ekibi kafa kafaya vermiş Moskova’yı çıldırtacak yeni planlar yaparken iri siyah kedi Begamut’un kuyruğu paldır küldür döşemeyi dövüyordu huzursuzca. Hiçbiri beni fark etmemişti. Gemi hâlâ olduğu yerde duruyordu. Üst güverteye çıktım. Tommiks, Doktor Salloso ve Konyakçı’yı gördüm. Çizgi olarak gemideydiler. Kendi aralarında konuşup şakalaşıyorlardı. Bir serüvende değil de tatile çıkıyormuş gibiydiler. Konyakçı’nın bu kadar keyifli olması ayağının altındaki bir kasa içkiydi mutlaka. Sonra Çelik Bilek, Profesör Oklitus ve Rodi’yi gördüm. Bir başka köşede Tex Willer, Carson ve Kit çok ciddiydiler. Sam Boyle, Kızılderililerin derisini yüzdüğü kafasını kaşırken çok keyifli görünüyordu çünkü karşısında oğlu Silver ve en yakın arkadaşı Long Rifle vardı. Hepimiz aynı gemideydik ama onlar birbirini tanımıyordu.

Geminin salınımları artmaya başlamıştı. Yola mı çıkmıştık?

“Fırtına!” diye bağırdı biri. Onu da tanımıştım. Conrad’ın kaptanlarından Mac Whirr idi ve Nan-Shan adlı buharlı gemisini Çin Denizi’nde yakalandığı amansız fırtınada kurtarmayı başarmıştı.

Rüzgâr çıldırmıştı. Gemi bata çıka yol almaya çalışırken o adaya asla varamayacağımızı düşünüyordum. Zorba yanı başımda bitiverdi.

“Endişelenme,” dedi, “kaptanımız Marlow. Bütün denizciler arasında en güvenilir olanı o.”

“Mac Whirr’i de gördüm.”

“Marlow’un yanında ancak reis olabilir,” deyip güldü Zorba.

“Yoksa biz Nellie ile mi yola çıktık?”

“Evet ama Belçika Kongo’suna gitmiyoruz evlat. Bir kez daha soruyorum, bu gemide ne işin var?”

“Bilmiyorum,” dedim, “adaya gidiyorum.”

“Hangi adaya?” deyip kuşkuyla yüzüme baktı.

Onu da bilmiyordum ki, sustum.

Omuzlarını sarsarak gülmeye başladı. Gülmesi yine öksürüğe dönüştü. Ellerini dizlerine vururken gözleri kocaman olmuştu.

“Bak,” dedi, “adaya gitmiyoruz, hiçbir yere gitmiyoruz. Sen bizimle gelme. Bu gemiye yanlışlıkla binmiş olmalısın. Kaptanından tayfalarına, tayfalarından yolcularına kadar herkes hayal burada. Senin dışında canlı biri yok.”

“Ama ben o adaya gitmek istiyorum,” dedim.

“Nasıl olsa gideceksin,” dedi.

Rüya burada bitmişti.

O gece gemiye binmiş ama adaya gidememiştim. Hep böyle oluyordu zaten; ya kendimi adada dolaşırken görüyordum ya da gitmek üzere bir gemide. Sonra ikisinin farklı şeyler olduğunu düşündüm. Yalnızca rüyalarımdaya gittiğim o adanın gerçekte var olduğuna inanmak istiyordum.

Yine de, “Nasıl olsa gideceksin,” denmesi çok ürpericiydi.

BAYRAM SABAHI

Bayram namazının ardından, evlerin bahçesinde ağaca bağlanmış koyunlar önlerindeki kuru yonca demetlerinin çokluğuna bakıp şaşkınlıkla melerken ve önlerindeki su kapları alınmışken ve tuhaf bir şeylerin olacağını anlamışken adamlar da başparmaklarıyla bıçağın keskin yüzüne hafif hafif dokunarak son kontrollerini yapıyordu.

*

İç avludaki mangaldan yayılan ızgara ciğer kokusu üst kattaki küçük odada yatan hasta çocuğun midasını bulandırıyordu.

*

Kapıyı uzun bir elbise giymiş, başı örtülü kadın açınca mani okumayı kesip davulun toknağını yere doğru indirdi davulcu ve gülümseyerek, "Bayramınız mübarek olsun," dedi. Kadın sol avucundaki beş lirayı ve öbür eliyle boynuzundan tuttuğu gözleri donuk, gülüyormuş gibi dişleri görünen kanı pıhtılaşmış kesik koç başını uzattı davulcuya. O da yanında dolaştırdığı eşeğin heybelerinin-

den birine, öbür kesik başların arasına attı bahşışini. Ölü koyun kellelerinin bayram gezisiydi bu.

*

Davulcu ve eşeği sokaktan çıkana dek pencerenin tül perdesinin ardından baktı hasta çocuk. Sonra yine yatağa uzanıp yorganı üstüne çekti.

DÜĞÜN FOTOĞRAFI

“Biraz şöyle yaklaşın,” dedi genç fotoğrafçı.

Tam deklanşöre basacakken makinesini indirdi.

“Abi biraz gülümseyin,” dedi, “mahkûm gibi duruyorsunuz.”

“Ben gardiyanım,” dedi adam.

KEÇİ

Yol gittikçe dikleşiyor, denizden uzaklaşıyoruz.

“Doğru yolda mıyız?” dedim.

“Evet,” dedi arkadaşım, “biraz sonra iniş başlayacak.”

Bir dönemeçten sonra deniz yine belirdi. Çok aşağılardaydı. Keçiyi o anda gördüm. Bembeyazdı. Kule gibi dik bir kayanın üzerinde, ancak sığabileceği bir alanda dikilmiş kıpırtısızca, her şeye meydan okurcasına denize bakıyordu.

“Keçi!” diye haykırdım.

“Ne keçisi?” dedi arkadaşım.

“Şu sipsivri kayanın ucundaki keçi.”

“Nerde?”

“Önüne bak,” dedim.

Sağa çekip durdu.

“Nerde? Ben keçi meçi görmüyorum.”

“Şu kayaların tepesindeydi,” dedim.

Güldü.

“Oğlum sen galiba keçileri kaçıyorsun,” dedi.

GÜN KARŞILAMA TÖRENİ

1

Başımı yuvamdan dışarı doğru uzatıyor bir süre kıpırdamadan karanlığı dinliyorum. Kendimi güvende hissedince ön sağ ayağımı çıkarıp hafifçe dokunuyorum toprağa. Önce sağa sonra sola bakıyorum. Emin olunca tabanımı yapıştırıyorum yere. Sol ön ayağım için de aynı şeyi yapıyorum. Bütün ayaklarım ve kuyruğum yuvadan çıkana dek sürüyor bu. Hareketlerim ağır, son derece dikkatliyim. Hazırlıklarım çok uzun sürüyor. Karnımı ve boynumu iyice yere yapıştırdınca çevremdeki taşlara benziyorum. Düşmanlarımla beni fark etmesi mümkün değil. Bütün dikkatim doğuda, alçak tepenin ardındaki kızıllıkta ve küçük gruplar halinde uçan son derece telaşlı tören kuşlarında. İçimi yaşama sevinciyle dolduran bir canlılık var gökyüzünde. Tören kuşlarının çığlıklarıyla güneşin ilk ışıklarını görünce kıpırtısız bedenim sarsılmaya başlıyor. Günü en savunmasız halimle karşılıyorum. O anda fark edilsen bunu canımla ödeyebilirim. Ama buna değer. Her şeyi göze alıp tepenin ardından güneşin tamamen çıkmasını bekliyorum.

Sonra hızla yuvama kaçıyorum.

Günün en yoğun, en gizemli ânının seher vakti olduğunu köpeğim Net bilir. Alacakaranlıkta dışarı çıktığımızda önüm sıra koşarken arada durup havayı koklar. Kuyruğu dimdiktir. Bir takdir beklercesine dönüp bana bakar. Kollarımı hiç bükmeden, iki uzun sopa gibi sallayıp ciddi bir yüzle yürümem ona güven verir. Tan yerinin kızılığı arttıkça Net daha da sabırsızlaşır, olduğu yerde dönmeye başlar. Güneşin ilk ışıklarını görünce neşeyle havlar. Ben de ellerimi birleştirip parmak uçlarımı çenemin altına getirir, gözlerim kapalı, bacaklarımı bükmeden saygıyla eğilirim. Günü böyle karşılamak ikimize de çok iyi geliyordu.

Bugün bir tuhaflık vardı. Her sabah olduğu gibi önüm sıra fırlayıp koşmuştu ama geri dönmemişti. İleride bir yerde arka ayaklarının üzerine oturmuş beni bekliyordu. Coşkuyla günü karşılamaya hazırlanan köpeğimi böylesine kaygılandıran ne olabilirdi? Adımlarımı hızlandırdım. Yanına geldiğimde burnunun ucuyla yerdeki bir taş parçasını gösteriyordu. Eğilip baktım, taş sandığım şey ölü bir kertenkeleydi.

“Hadi Net, gidiyoruz,” dedim, “biraz sonra güneş doğacak.”

Birkaç adım attıktan sonra geri döndüm. Çünkü Net, bu komutum üzerine çoktan fırlayıp önüme geçmiş olmalıydı. O noktada kıpırdamadan duruyordu köpeğim. Bu kez ıslık çaldım. Değişen bir şey olmadı. Anladım ki Net, bu sabah gün doğumunu ölü kertenkelenin başında karşılayacaktı.

Bugüne kadar gördüğüm en aptal köpek. Sahibinin de ondan farkı yok. Gün ışımadan çıkıyorlar evlerinden; ne arıyorlar, neyin peşindeler anlamadım. Avlanmak gibi

bir dertleri yok, amaçsız, boşu boşuna yürüyorlar. Köpeğin efendisine şirin görünmek için yaptıkları dayanılır gibi değil. Bulduğum yere doğru koştuğunu görünce hemen sıvışıp ağaca tırmandım. Köpek iriydi. Hedefinin ben olmadığını anladım; öylesine, deli dolu koşuyormuş. Ağzı açık, dili dışarıdaydı. Göğsümdeki tüyleri yaladım, hafif nemliydi. Kulaklarımı dikip gözlerimi iyice açarak köpeğe ve az önce sırtına pençe attığım kertenkeleye baktım. O aptal da kendi çevresinde, kısa kesik hıçkırır gibi sesler çıkararak dönüyordu. Keyfine diyecek yoktu. Bu ağacın altından başka eğlenecek yer mi yoktu? Her sabah birlikte yürüdüğü adam henüz görünmemişti. Aniden durdu köpek. İlk defa bir kertenkele görüyormuş gibi şaşırıldı. Arka ayaklarına oturup taşlaşmış gibi sahibini beklemeye başladı. Bütün neşesi kaçmış gibiydi.

Gökyüzünün kızardığı yerde kalabalık bir kuş sürüsü uçuyordu. Her sabah bir yerden bir yere giderler. Dertleri ne, onları da anlamış değilim. Ay soluyor güneş belirliyordu. Ayak sesi duydum. Adam gülümseyerek köpeğine doğru yaklaşıyordu. Yanına gelince durdu. Eğilip yere baktı ve bir şeyler söyledi kulaklarını dikmiş köpeğe. Kertenkele ilgisini çekmemiş olmalıydı. Başını iki yana sallayıp yürümeye başladı. Köpek yerinden kıpırdamamıştı, anlaşılan oradan ayrılmak istemiyordu. Eliyle çağırdı adam, ardından da keskin bir ıslık çaldı. Köpek isteksizce doğruldu ve adamın peşinden gitti. Onlar uzaklaşınca ağaçtan indim. Kertenkeleme kavuşacak, onunla oynayacaktım. Patimle hafifçe dürtüp hareketlenmesini, fırlayıp kaçmasını bekledim ama kıpırdamadı. Bir taşın farkı yoktu. Günün ilk ışıkları üstüne düşmüştü. Gözleri dışarı uğramış, gülüyor gibiydi. O anda bir karaltı kertenkelenin üzerine iniverdi. Avımı kaptığı gibi hızla yükseldi.

İçeri girdiğimizde boş gözlerle tavana bakıyordun. Sonra bize döndün, gülümsemeye çalıştın. Sana başka bir gözle bakıyordum artık. Yalnız ben değil, hepimiz öyle bakıyorduk. Bizi kandırmıştın. Ama en acısı, hiçbir şey olmamış, hastaneye yatacağın güne kadar gizli gizli içmemişsin gibi kandırmaya devam ediyordun. Ne yapabilir-dik? Bu koşullarda kızamaz, eleştiremez, kalbini kıramazdık. Olan olmuş, her şey bitmişti artık.

O Vakıt Son Mimoza, Cemil Kavukçu'nun belki en hüzünlü kitabı. Alkol bağımlılığı nedeniyle hastaneye yatırılmış bir dost, zaman kavramını yitirmiş yaşlı bir anne, batmak üzere bulunan, hedefsiz, menzilsiz bir gemiye toplanmış düşsel çocukluk kahramanları... Kavukçu'nun, yaşamı her yönüyle kavrayan, her duygunun hakkını veren öykülerinde sıra hüzünde... Ama okuyunca göreceksiniz; en umutsuz anlarımızda bile bahçemize bir fidan diker, bir sokak hayvanıyla dost olur, ölüm döşeğinde gülümseriz. Çünkü insan asıl umudunu kaybettiği zaman ölür.

Kapak deseni: Melih Kavukçu

 CAN

∞ canyayinlari.com ∞ twitter.com/canyayinlari ∞ facebook.com/canyayinevi

10,5 TL
KDV DAHİL

ISBN 978-975-07-2829-7

9 789750 728297